

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Kanton Središnja Bosna
Ministarstvo financija

SMJERNICE EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE
KANTONA SREDIŠNJA BOSNA
ZA RAZDOBLJE 2023. - 2025. god.

Travnik, svibanj 2022. godine

Sadržaj

1. UVOD	5
2. STRATEŠKI CILJEVI EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE	6
2.1. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike Bosne i Hercegovine i Federacije BiH . 6	
2.2. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike Kantona Središnja Bosna	7
3. MAKROEKONOMSKA KRETANJA U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU	12
3.1. Osnovni makroekonomski pokazatelji Kantona Središnja Bosna	12
3.2. Pretpostavke društvenog i gospodarskog razvitka za razdoblje 2020. – 2024. godine	21
3.3. Rizici ostvarenja pretpostavki	23
4. FISKALNI OKVIR U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU	24
4.1. Porezna politika i javni prihodi	24
4.2. Kretanje prihoda u srednjoročnom razdoblju	25
4.2.1. Prihodi od poreza	26
4.2.2. Neporezni prihodi	30
4.2.3. Ostali prihodi i primitci	30
4.3. Rizici ostvarenja projekcija prihoda	32
4.4. Manjak/višk proračuna Kantona i općina Kantona	32
5. DUG U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU	34
5.1. Stanje i projekcije duga u Kantonu Središnja Bosna	34
5.1.1. Nastanak kreditnog zaduženja i kreditni uvjeti	34
5.1.2. Izdana jamstva	36
5.1.3. Stanje i projekcije duga u razdoblju od 2021. do 2025. godine	36
5.2. Servisiranje duga Kantona Središnja Bosna	39

Popis tablica

Tablica 1: Osnovni indikatori razvoja FBiH i Kantona Središnja Bosna u 2020. godini.....	12
Tablica 2: Razina razvijenosti FBiH po kantonima za 2020. godinu.....	13
Tablica 3: Porezni prihodi po kantonima FBiH za 2020. god.....	14
Tablica 4: Indeks industrijske proizvodnje Kantona Središnja Bosna	16
Tablica 5: Stopa zaposlenosti i aktivnosti stanovništva po godinama po kantonima FBiH	17
Tablica 6: Broj umirovljenika i iznos mirovina po općinama KSB u 2020. godini	20
Tablica 7: Makroekonomski pokazatelji u BiH od 2020. - 2025. godine	22
Tablica 8: Osnovni scenarij: Prihodi od neizravnih poreza iz raspodjele s Jedinstvenog računa u KM	27
Tablica 9: Alternativni scenarij: Prihodi od neizravnih poreza iz raspodjele s Jedinstvenog računa u KM	28
Tablica 10: Prihodi Ravnateljstva za ceste u KM.....	28
Tablica 11: Prihodi od poreza na dobit u KM	29
Tablica 12: Prihodi od poreza na dohodak u KM	29
Tablica 13: Izvršenje prihoda za 2021., procjena za 2022. godinu i projekcije poreskih i neporesnih prihoda, primitaka i financiranja KSB za razdoblje 2023. – 2025., u KM.....	31
Tablica 14: Prihodi Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Središnja Bosna u KM.....	31
Tablica 15: Prihodi Službe za zapošljavanje Kantona Središnja Bosna u KM	32
Tablica 16: Manjak/višak proračuna Kantona i općina Kantona u razdoblju 2019. - 2021. godina (KM)	33
Tablica 17: Projekti rekonstrukcije regionalnih putova Kantona Središnja Bosna, u KM	35
Tablica 18: Stanje i projekcije stanja duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2021. - 2025. godina, u KM	38
Tablica 19: Obveze Kantona Središnja Bosna po kreditima u razdoblju 2021. - 2025. godina, u KM	39
Tablica 20: Potencijalne obveze Kantona Središnja Bosna po izdanim jamstvima u razdoblju 2021. - 2025. godina, u KM	39

Popis grafikona

Grafikon 1: Razina razvijenosti u KSB po općinama za 2020. godinu	13
Grafikon 2: Broj registriranih poslovnih subjekata u KSB po općinama za 2020. godinu.....	15
Grafikon 3: Izvoz, uvoz i trg. bilanca po općinama u Kantonu Središnja Bosna za 2020. god. (u mil. KM).....	17
Grafikon 4: Prosječan broj zaposlenih i radno sposobno stanovništvo u KSB u 2020. godini	18
Grafikon 5: Radna snaga, nezaposleni i stupanj nezaposlenosti po općinama KSB u 2020. godini ...	19
Grafikon 6: Pregled plaća u KM po kantonima u FBiH za 2020. godinu	19
Grafikon 7: Prosječna neto plaća po općinama u 2020. godini	20
Grafikon 8: Nominalni i realni rast BDP-a u BiH za razdoblje 2020. - 2025. g.	21
Grafikon 9: Akumulirani manjak/višak proračuna Kantona i općina Kantona u razdoblju 2014. - 2021. godina (KM).....	33
Grafikon 10: Stanje duga i potencijalnih obveza Kantona Središnja Bosna u 2021. godini	37

Popis kratica

Kratice	Puni naziv
2023.-25.	Srednjoročno razdoblje od 2023. do 2025. g.
BDP	Bruto društveni proizvod
BHAS	Agencija za statistiku BiH
BiH	Bosna i Hercegovina
CEB	<i>Council of Europe Development Bank</i> (Razvojne banke Vijeća Europe)
COVID-19	<i>Coronavirus disease 2019</i> (Koronavirusna bolest 2019)
DEP	Direkcija za ekonomsko planiranje BiH
DOP	Dokument okvirnog proračuna
DSU	Izravna strana ulaganja
EBRD	<i>European Bank for Reconstruction and Development</i> (Europska banka za obnovu i razvoj)
EC	<i>European Commission</i> (Europska komisija)
ECB	Europska centralna banka
EFTA	Europska slobodna trgovinska zona
EK	Europska komsija
EKS	Efektivna kamatna stopa
ERP	Program ekonomskih reformi
EU	Europska unija
EUR	Euro
EURIBOR	<i>Euro Interbank Offered Rate</i> (Europska međubankarska stopa)
EUROSTAT	Europski ured za statistiku
FAR	Projekt reforme fiskalnog sektora
FBIH	Federacija Bosne i Hercegovine
FMF	Federalno ministarstvo finansija
FZS	Federalni zavod za statistiku
FZZPR	Federalni zavod za programiranje razvoja
GDP	<i>Gross domestic product</i> (Bruto domaći proizvod)
GIS	Geografski informacijski sustav
IDA	Međunarodna razvojna asocijacija
ILO	<i>International Labour Organization</i> (Međunarodne organizacije rada)
IPA	<i>Instrument For Pre-Accession</i> (Instrument pretpristupne pomoći)
JKP	Javno komunalno poduzeće
JLS	Jedinice lokalne samouprave
JPP	Javno-privatno partnerstvo
KM	Konvertibilna marka
KSB	Kanton Središnja Bosna
Mil	Milijun
MMF	Međunarodni monetarni fond
MSP	Mala i srednja poduzeća
NERP	Nacionalnog programa ekonomskih reformi
OECD	<i>Organisation for Economic Cooperation and Development</i> (Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj)
OMA	Odjeljenje za makroekonomsku analizu (pri Upravi za neizravno oporezivanje BiH)
PDV	Porez na dodanu vrijednost
PER	Program ekonomskih reformi
PJI	<i>Public investment programme</i> (Program javnih investicija)
PUFBIH	Porezna uprava Federacije BiH
RS	Republika Srpska
SDR	<i>Special Drawing Rights</i> (Posebna prava vučenja)
SRS	Srednjoročna razvojna strategija
SSP	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
UJF	Upravljanja javnim financijama
UN	Ujedinjene nacije
UNO	Uprava za neizravno oporezivanje

1. UVOD

Na temelju članka 17. Zakona o proračunima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25a/22), Vlada Kantona na prijedlog Ministarstva financija, donosi Smjernice ekonomske i fiskalne politike za trogodišnje razdoblje¹. Ministarstvo financija pripremlilo je Smjernice na temelju dostupnih informacija.

Svrha Smjernica je prvenstveno definirati smjer i ciljeve ekonomske i fiskalne politike u srednjoročnom razdoblju. Temeljni dokument koji opredjeljuje strateško usmjerenje ekonomske politike Vlade u narednom razdoblju predstavlja Strategija razvoja Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2021. - 2027. godinu, kao podloga za izradu sektorskih strategija, trogodišnjih i godišnjih planova rada, DOP-a, PJI-a, te u konačnici proračuna.

Smjernice ekonomske i fiskalne politike predstavljaju fiskalni okvir za provedbu ekonomske i fiskalne politike. Smjernicama, na temelju osnovnih makroekonomskih pokazatelja i pretpostavki društvenog i gospodarskog razvitka, procjenjuju se proračunski prihodi, i time se određuje opći financijski okvir za izradu Dokumenta okvirnog proračuna, kojim se utvrđuju gornje granice rashoda za trogodišnje razdoblje za svakog proračunskog korisnika, imajući u vidu strateške ciljeve ekonomske i fiskalne politike.

Ekonomska i fiskalna politika u srednjem roku, usmjerit će se na jačanje kapaciteta i učinkovitosti javne uprave. Snažne institucije javnog sektora ovise o odgovarajućim mehanizmima kojim bi se osigurala odgovorna javna uprava usmjerena na građane, kao i pružanje boljih usluga građanima i poslovnim subjektima. U dobro upravljanoj javnoj upravi se jasno razdvajaju politike i uprava, osigurava individualna odgovornost državnih službenika, dobri standardi upravljanja ljudskim resursima, kao i odgovarajuća zaštita radnih mjesta, razine plaća, stabilnost, te jasno definirana prava i obveze državnih službenika. Pružanje sveobuhvatnog pristupa javnim informacijama putem digitaliziranih usluga temeljenih na modernoj tehnologiji, kojima se uzima u obzir potrebe korisnika kao što su osobe s invaliditetom, starije osobe, stranci i obitelji s djecom.

Osim toga, aktivnosti će se i dalje provoditi u svrhu učinkovitog upravljanja javnim financijama, uključujući optimalno korištenje financijskih sredstava, ključne su za postizanje održivog razvoja. Modernizacija i razvoj proračunskih procesa, od planiranja, izvršenja, računovodstvenog sustava i financijskog izvještavanja, dovest će do poboljšanja cjelokupnog sustava upravljanja javnim financijama uz digitalizaciju proračunskih procesa i povećanje transparentnosti i participativnosti. Usvajanjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o proračunima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH”, br. 25a/22), uspostavlja se programsko budžetiranje i unapređuje planiranje u cilju boljeg povezivanja sektorskih strategija sa srednjoročnim financijskim planiranjem, proračunom i kapitalnim ulaganjima. Poboljšanje institucionalnog okvira u skladu sa sustavom financijskog upravljanja i kontrole osigurati će fiskalnu disciplinu i učinkovitije pružanje javnih usluga.

U ožujku 2022. godine u odnosu na ožujak 2021. godine cijene u Federaciji BiH porasle za 11,0 % (godišnja inflacija)². Razlog tome su vrlo izraženi inflatorni pritisci koji su započeli tijekom prethodne godine zbog poremećaja u globalnim lancima opskrbe (krize uzrokovanih Covidom-19), a dodatno su se pojačali 2022. godine zbog rata između Rusije i Ukrajine, ekstremnog rasta cijena sirovina, energije, hrane i nafte.

U Bosni i Hercegovini se može očekivati gospodarski rast s prosječnom stopom gospodarskog rasta od oko 3 % na godišnjoj razini (2022. godina: 2,1 %, 2023.: 3,1 %, 2024.: 3,0 % i 2025. godine 3,4 %). Prema revidiranim projekcijama DEP-a BiH do kraja 2022. godine može očekivati realni ekonomski rast od oko 2,1 % u odnosu na prethodnu godinu, dok očekivana nominalna stopa rasta iznosi 5,4 %.

---

¹ Sukladno Zakonu o proračunima, prijedlog Smjernica Ministarstvo financija dužno je dostaviti Vladi do 15. svibnja, a Vlada donosi Smjernice do 31. svibnja tekuće godine. Kako su projekcije prihoda za 2022. i razdoblje 2023. - 2025. Federalnog ministarstva financija kasnile u izradi, urađene 17. 5. 2022. a dobivene 20. 5. 2022. godine, stoga Ministarstvo financija KSB nije moglo dostaviti Smjernice Vladi u zakonskom roku.

² Izvor: Federalni zavod za statistiku: 11. 5. 2022. mjesečni statistički bilten Federacije Bosne i Hercegovine, br.4/22.

2. STRATEŠKI CILJEVI EKONOMSKE I FISKALNE POLITIKE

2.1. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike Bosne i Hercegovine i Federacije BiH

Mišljenje Evropske komisije iz svibnja 2019. godine o kandidaturi BiH navodi da „pregovori za pristupanje Europskoj uniji trebaju biti otvoreni s Bosnom i Hercegovinom kada država postigne neophodnu razinu usklađenosti s kriterijima za članstvo, a posebice Političkim kriterijima iz Kopenhagena, koji zahtijevaju stabilnost institucija koje jamče značajnu razinu demokracije i vladavine prava“.³

Pored **Strateškog okvira BiH**, koji je izrađen na osnovu revizije Strategije razvoja BiH i Strategije socijalne uključenosti BiH, prvi korak u realizaciji Agende 2030 u Bosni i Hercegovini predstavlja izrada **Okvira za Ciljeve održivog razvoja u Bosni i Hercegovini**, kao zajedničkog dokumenta svih razina vlasti koji utvrđuje šire razvojne pravce, putem kojih vlasti na svim razinama i društvo u Bosni i Hercegovini nastoje doprinijeti ostvarivanju Ciljeva održivog razvoja. Na osnovi analize stanja u pogledu održivog razvoja u Bosni i Hercegovini, odnosno ključnih trendova razvoja, prilika i prepreka, posebno u kontekstu pristupanja Bosne i Hercegovine Europskoj uniji te opsežnih konsultacija provedenih s predstavnicima institucija na svim razinama vlasti i socio-ekonomskim akterima u razdoblju 2018-2019. godina, utvrđena su tri smjera održivog razvoja u Bosni i Hercegovini:

- 1) Dobra uprava i upravljanje javnim sektorom
- 2) Pametan rast
- 3) Društvo jednakih mogućnosti,

te dvije horizontalne teme:

- 1) Ljudski kapital za budućnost i
- 2) Princip „Nitko ne smije biti isključen“.

Sve razine vlasti u BiH definirat će svoje prioritete, mjere i aktivnosti u skladu s ustavnim nadležnostima te osigurati doprinos u postizanju Agende 2030. Navedeni razvojni smjerovi trebaju doprinijeti stvaranju boljeg društva i budućnosti, gdje nitko neće biti isključen, gdje su ljudi, prosperitet, mir, partnerstvo i briga za planetu Zemlju u središtu bolje i zajedničke budućnosti.

Vijeće ministara BiH, u ožujku 2022., usvojilo je Program ekonomskih reformi Bosne i Hercegovine za razdoblje 2022. – 2024. godine (PER BiH 2022. – 2024.), koji je predložila Direkcija za ekonomsko planiranje⁴. Program ekonomski reformi fokusiran je na makroekonomski i fiskalni okvir te strukturalne reforme u razdoblju 2022. – 2024. godine. Ključne reformske mjere u PER BiH do 2024. godine usklađene su s Okvirom za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH i uključuju dobru upravu i upravljanje javnim sektorom, društvo jednakih mogućnosti i pametan rast.

Strategija razvoja Federacije BiH za 2021 - 2027. godinu je krovni dokument koji objedinjuje dokumente Agende 2030, EU preporuke i Ekonomski investicioni plan, Zajedničke socioekonomske reforme za razdoblje 2019. - 2022., te strategiju pametne specijalizacije. Riječ je o integriranom, multisektorskom strateškom dokumentu koji definira javne politike i usmjerava socioekonomski razvoj na teritoriju Federacije BiH. Ona je temelj za izradu mandatnih i godišnjih programa rada Vlade FBiH, programa javnih investicija (PJI), trogodišnjih i godišnjih planova rada federalnih ministarstava i institucija, dokumenta okvirnog proračuna i godišnjeg proračuna. Strategija je podloga za usklađivanje i izradu sektorskih i strategija razvoja županija i jedinica lokalne samouprave. Ovim dokumentom su definirana četiri strateška cilja i 18 prioriteta, a unutar ciljeva i prioriteta je definirano 78 mjera za implementaciju.

Strateški ciljevi su:

- 1) Ubrzan ekonomski razvoj
- 2) Prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj
- 3) Resursno efikasan i održiv razvoj
- 4) Efikasan, transparentan i odgovoran javni sektor

---

³ Commission Opinion on Bosnia and Herzegovina's application for membership of the European Union, Brisel (29. maj 2019.), str. 14.

⁴ <http://www.dep.gov.ba/naslovna/default.aspx?id=2579&langTag=hr-HR>

Akceleratori koji daju najveći doprinos rastu ekonomije su razvoj digitalizacije i inovacija, otvaranje novih i razvoj postojećih poduzeća, te unaprjeđenje javnih financija i financijskog sustava. Namjera unaprjeđenja digitalnog upravljanja podacima i unaprjeđenja istraživačkih i inovacijskih aktivnosti je povećanje produktivnosti rada kako bi se povećala konkurentnost ekonomije. Za rast zaposlenosti u Federaciji BiH potrebno je uz razvoj postojećih poduzeća poduzeti otvaranje novih poduzeća uz uključivanje dijaspore, rasterećenje fiskalnog opterećenja rada, te restrukturiranje i privatizacija poduzeća u državnom vlasništvu. U oblasti financijskog sustava namjera je povećati štednju građana putem otvaranja štedno kreditnih zadruga te povećanje investicija, ključne odrednice stopa rasta ekonomije Federacije BiH.

Da bi se unaprijedio javni sektor definirani su prioriteti: unaprjeđenje vladavine prava, staviti javnu upravu u službu građana i unaprijediti odgovornost u oblasti javnih financija, kao i mjere za ostvarenje prioriteta kako bi se ostvario strateški cilj u oblasti javnog sektora.

Federalna vlada je usvojila **Strategiju reforme upravljanja javnim financijama (UJF) u Federaciji BiH za razdoblje od 2021. do 2025. godine**. Strategija obrađuje svaki segment upravljanja javnim financijama, od prikupljanja javnih prihoda, upravljanja rashodima, javnim dugom, javnim investicijama do unutarnje kontrole i vanjske revizije, s namjerom da budu provedene značajne reforme. Dokument je izrađen imajući u vidu poseban značaj jačanja ove oblasti za daljnji ekonomski napredak unutar FBiH, te pruži snažan oslonac za reforme čija je provedba planirana u drugim sektorima, kao i da bude u mogućnosti odgovoriti zahtjevima koje proces pridruživanja EU postavlja pred čitavu BiH. Strategijom su predviđena unaprjeđenja funkcija UJF koje su izravno ili neizravno predmet budućih pregovaračkih poglavlja sa EU, a odnose se na oporezivanje, ekonomsku i monetarnu politiku, carinsku uniju, financijski nadzor, te financijske i proračunske odredbe. Od značaja za proces pristupanja EU, Strategija reforme UJF će podržati dijalog sa EU o reformskim prioritetima za ovu oblast i omogućiti efikasnije korištenje sredstava pretprijetne pomoći EU.

Vlada Federacije BiH je temeljem Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH u travnju 2019. godine, donijela **Uredbu o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvješćivanju u Federaciji Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije BiH”, br. 74/19). Na taj način će se sredstvima planiranim u proračunima ostvariti bolja povezanost između strateških planova i strateških dokumenata, kako bi se omogućila njihova implementacija.

Vlada Federacije BiH je u siječnju 2021. godine usvojila **Program ekonomskih reformi Federacije BiH za razdoblje 2021-2023. godina** (ERP FBiH), kao sastavni dio Programa ekonomskih reformi Bosne i Hercegovine (ERP BiH). Ovaj dokument predstavlja stratešku odrednicu reformskih prioriteta Vlade Federacije BiH za naredno srednjoročno razdoblje a u svrhu postizanja većeg stupnja konvergencije sa standardima EU.

2.2. Strateški ciljevi ekonomske i fiskalne politike Kantona Središnja Bosna

Sabor Kantona Središnja Bosna je na XXI. sjednici održanoj 15. rujna 2021. godine, donio odluku o prihvatanju Strategije razvoja Kantona Središnja Bosna za razdoblje 2021. - 2027. godina. Strategija razvoja je višedimenzionalni proces ekonomske, društvene, okolišne, prostorne i institucionalne transformacije radi poboljšanja kvaliteta i standarda života građana, gdje su u razvojne procese uključeni svi akteri razvoja: javni sektor, privatni sektor, civilno društvo i lokalna zajednica. Strategija predstavlja integrirani multisektorski dokument Kantona Središnja Bosna, kojim se definiraju javne politike i usmjerava razvoj cijelog njezina područja. Strategija predstavlja podlogu za usklađivanje i izradu strategije razvoja jedinica lokalne samouprave u Kantonu, polazni je dokument i podloga za izradu sektorskih strategija, DOP-a, proračuna i PJI-a, programa rada Vlade Kantona Središnja Bosna za mandatno razdoblje, trogodišnjega plana rada ministarstava i drugih tijela, kao i godišnjega programa rada Vlade Kantona.

Definirana su tri strateška cilja za Kanton Središnja Bosna:

- 1) Poticati održiv ekonomski razvoj.
- 2) Unaprijediti kvalitetu življenja i održivog društvenog okruženja za sve građane.
- 3) Poboljšati stanje okoliša i javnu infrastrukturu.

S ciljem realizacije zacrtanih strateških ciljeva, za svaki cilj definiran je set prioriteta. Prioriteti u poticanju održivog ekonomskog razvoja, su:

- Poticati ruralni razvoj uz jačanje poljoprivrede, šumarstva i prehrambene industrije

- Povećati konkurentnost industrije kroz tehnološke inovacije i digitalizaciju
- Poboljšati turističku ponudu, infrastrukturu i poduzetništvo za razvoj održivog turizma
- Kreirati povoljnije poslovno okruženje za održiv rast i zapošljavanje

Prioriteti u unaprjeđenju kvalitete življenja, su:

- Unaprjeđenje kvalitete obrazovnog sustava
- Unaprjeđenje športa i kulture
- Poboljšanje postojećih i uvođenje novih usluga u sektoru zdravstva i socijalnoj skrbi
- Povećanje stupnja sigurnosti građana
- Transparentan i djelotvoran javni sektor u službi građana

Prioriteti u poboljšanju stanja okoliša i javne infrastrukture, su:

- Uspostava funkcionalnog sustava za integrirano upravljanje okolišem
- Poboljšanje kvalitete komunalnih usluga uz značajno unaprjeđenje komunalne infrastrukture
- Osigurana zaštita prirodnih resursa kroz održivo i energetski učinkovito upravljanje i korištenje resursa

Strategijom razvoja definirano je ukupno 194 strateških projekata organizirana u 39 mjera i 11 prioriteta. Strategijom razvoja KSB-a predviđen je najveći iznos financijskih sredstava za provedbu Strateškog cilja 2., i to 58,6 %, Strateškog cilja 1. – 28,7 % i Strateškog cilja 3. – 12,7 %. Ukupna vrijednost planiranih strateških projekata iznosi oko 454 milijuna KM. Postotak planiranih sredstava koji se odnosi na proračunska sredstva je 60 %, dok se 30 % odnosi na ostale izvore financiranja i 10 % na kreditna sredstva.

Kako bi se ostvarili navedeni ciljevi, nužno je osigurati izvore financiranja za provedbu istih te je u tu svrhu izražena veza između strateških ciljeva i proračunskih programa. Naime, strateškim planom definiraju se pravci djelovanja ministarstava i kantonalnih uprava, dok se proračunom definiraju programi, aktivnosti i projekti te osiguravaju sredstva potrebna za provedbu. Stoga je Strategija kao dokument polazna osnova za izradu Smjernica ekonomske i fiskalne politike za razdoblje 2023. – 2025.

Pored ove Strategije u fokusu Vlade Kantona su i **sektorske strategije**, kao što su: Strategija razvoja obrazovanja, Strategije razvoja turizma, Strategija gospodarskog razvoja, Strategija komunikacija, Strategija upravljanja ljudskim resursima, Strategije za borbu protiv korupcije, Strategije za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom, Strategije razvoja prometa, Strategije transporta, Strategiji suprotstavljanja trgovini ljudima, Strategija gospodarenja poljoprivrednim zemljištem, Strategija razvoja i održavanja regionalnih cestovnih pravaca na području Kantona, Strategija zapošljavanja na području KSB, Strategija razvoja zdravstva KSB, Strategija suradnje Vlade KSB s nevladinim (neprofitnim) sektorom, Strategija razvoja sporta, Strategija razvoja kulture, Strategija za mlade. Osim ovih dokumenata u fokusu Vlade su i drugi strateški dokumenti kao Kantonalni plan zaštite okoliša i Plan upravljanja otpadom.

Vlada Kantona je na 111. sjednici, održanoj 20. 1. 2022. godine usvojila **Program rada za 2022. godinu**, koji sadrži pregled najznačajnijih aktivnosti koje Vlada Kantona planira ostvariti kroz programsku godinu, nositelje pripreme i izrade materijala, kao i rokove u kojima će se pojedina pitanja razmatrati. Sabor KSB je donio Zaključak o prihvaćanju Programa rada Vlade KSB za 2022. na XXV. sjednici održanoj 15. 2. 2022. godine. U svojoj osnovi navedeni Program rada sastavljen je od pojedinačnih programa rada kantonalnih ministarstava, uprava i upravnih organizacija koji su razmatrani i prihvaćeni. Analizom navedenih pojedinačnih programa rada svih kantonalnih tijela uprave može se zaključiti da će strateški ciljevi Vlade Kantona, gledano po pojedinim oblastima, u 2022. godini biti sljedeći:

U **oblasti unutarnjih poslova** temeljni programski ciljevi sastojat će se od:

- izvršenje mjera iz strategije djelovanja Uprave policije
- provedbe mjera i aktivnosti iz Akcionog plana borbe protiv korupcije
- otkrivanje kaznenih djela ratnih zločina i kaznenih djela iz poslijeratnog razdoblja
- kaznena djela terorizma
- kaznena djela iz oblasti zlouporabe opojnih droga
- sprječavanje i rasvjetljavanje teških kaznenih djela, kao što su teški slučajevi razbojstva i ubojstva iz ranijeg razdoblja
- suzbijanje krađe motornih vozila
- problematika malodobničke delikvencije

- kaznena djela protiv braka, obitelji i mladih (nasilje u obitelji)
- sigurnost prometa u cilju smanjenja broja prometnih nezgoda, poginulih, teže i lakše ozlijeđenih osoba i materijalne štete
- osigurati brži i efikasniji odgovor policije u situacijama i potrebama izvanrednih angažiranja te zahtjeva za intervenciju, osiguranja javnih okupljanja, asistencijama, eventualnim blokadama putnih komunikacija
- rad na poboljšanju procesa pozitivne radne diferencijacije, motivacije službenika unutarnje discipline i procesa osposobljavanja zaposlenika kako bi radili učinkovitije i zakonitije.

U oblasti pravosuđa i uprave temeljni programski ciljevi sastojat će se od:

- obavljanje upravnih, stručnih i drugih poslove utvrđene zakonom koji se odnose na ostvarivanje mjerodavnosti Kantona Središnja Bosna u oblasti državne službe i pravosudnih institucija, udruženja, kao i u oblasti upravnoga nadzora nad radom kantonalnih organa uprave i pravosudne uprave te izvršenja krivičnih i prekršajnih sankcija
- osiguranje najviših standarda ljudskih prava i sloboda utvrđenih međunarodnim aktima, Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine i Ustavom Kantona Središnja Bosna
- koordiniranje i učestvovanje u dogradnji sistema kantonalnih organa pravosuđa, organa kantonalne i općinske uprave, službi pravne pomoći, notara, te sve u pogledu normativno-pravnog uređenja, organiziranja kadrovske popune i poboljšanja njihovih uvjeta rada
- jačanje funkcije nadzora nad radom tijela kantonalne i općinske uprave
- izvršenje odgovarajuće kadrovske popune i osiguranje odgovarajuće materijalno-tehničke opremljenosti Ministarstva.

U oblasti financija temeljni programski ciljevi sastojat će se:

- pružanje stručnog mišljenja o kvaliteti upravljanja i sustavima unutarnjih kontrola te davanju preporuka rukovoditeljima proračunskih korisnika u cilju uspostave i jačanja financijskog upravljanja i kontrola
- učinkovito planiranje i izvršavanje Proračuna. Rezultati koji se očekuju realizacijom toga cilja su: pravovremeno donošenje proračunskih dokumenata; jačanje proračunskog i trogodišnjeg planiranja proračuna; održive javne investicije i održivost postojećih programa; učinkovita alokacija sredstava između proračunskih korisnika u skladu sa strateškim prioritetima; bolje namjensko korištenje sredstava; jačanje procjene fiskalnog utjecaja propisa na proračun kroz obvezu dostave Izjave o fiskalnoj procjeni i jačanje fiskalne kontrole.

U oblasti gospodarstva temeljni programski ciljevi sastojat će se:

- nastavak borbe protiv posljedica pandemije COVID-19 na gospodarstvo i izvan gospodarske djelatnosti, u okvirima resorne nadležnosti Ministarstva gospodarstva
- borba protiv nezaposlenosti, kao i odljev radno sposobnog stanovništva u druge zemlje
- stvaranje povoljnijih uvjeta i cjelokupnog ambijenta za povećanje konkurentne sposobnosti i profitabilnosti industrijskih kapaciteta
- kreiranje konkurentne ekonomije bazirane na razvoju malih i srednjih poduzeća i uspostave jedinstvenog sustava poticaja
- aktivnosti oko ispitivanja vjetroptencijala Kantona u cilju izgradnje vjetroparkova
- plinifikacija Kantona
- Implementacija Strategije razvoja Kantona Središnja Bosna.

U oblasti zdravstva i socijalne politike temeljni programski ciljevi sastojat će se:

- razvoj i unaprjeđenje sustava zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja
- stvaranje stabilnog i financijski održivog sustava zdravstva
- kvalitetnije pružanja zdravstvenih usluga kako u smislu dostupnosti tako i u smislu proširenja opsega i vrste zdravstvenih usluga
- suzbijanje pandemije COVID-19 na području Kantona
- poboljšanje socijalnog statusa obitelji s djecom i osoba s poteškoćama u razvoju
- informatizacija zdravstvenog sustava.

U oblasti obrazovanja, znanosti, mladih, kulture i sporta temeljni programski ciljevi sastojat će se:

- obavljanje stručnih i drugih poslova iz oblasti svih razina obrazovanja
- razvoj i unaprjeđenje sporta, tjelesne kulture, kulturnog i umjetničkog stvaralaštva
- organiziranje rada odgojno-obrazovnih ustanova u uvjetima pandemije COVID-19

- poboljšanje statusa mladih.

U **oblasti prostornog uređenja, gradnje, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova** sastojat će se od:

- planiranje, izgradnja, i uređenje zemljišta na kantonalnoj razini
- provedbe i primjena prostornog plana kantona
- zaštita i unapređenje okoline
- ostvarivanje projekata obnove i razvoja
- utvrđivanje stambene politike i aktivnosti na harmonizaciji stambene djelatnosti i
- provedbu zakona u nadležnosti Ministarstva.

U **oblasti poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva** temeljni programski ciljevi sastojat će se od:

- poduzimanje aktivnosti na realizaciji povećanja poljoprivredne proizvodnje kroz razne vidove poticaja i kroz stručnu edukaciju poljoprivrednih proizvođača, dok će se Programom zaštite zdravlja životinja u 2022. godini obuhvatiti kontrola i prevencija zaraznih bolesti koje su važne za područje KSB
- u oblasti vodoprivrede aktivnosti će biti usmjerene na primjenu propisa iz te oblasti, te izradu određenih projekata - studija i elaborata za izvorišta pitkih i mineralnih voda, zaštiti izvorišta i dr.
- u oblasti šumarstva i lovstva ministarstvo će u suradnji s Kantonalnom upravom za šumarstvo poduzimati aktivnosti koje će biti usmjerene na zakonito i racionalno korištenje šuma, obnavljanje uništenog šumskog resursa i praćenje zdravstvenog stanja šuma, kao i reguliranju statusa lovišta na području Kantona
- sve navedene aktivnosti bit će praćene pojačanim radom inspeksijskog odjeljenja – inspektorata.

U **oblasti braniteljske skrbi** temeljni programski ciljevi sastojat će se:

- implementacija federalnih zakona iz oblasti braniteljsko invalidske zaštite
- implementacija Zakona o dopunskim pravima branitelja
- implementacija Zakona o novčanoj egzistencijalnoj naknadi
- sufinansiranje zapošljavanja branitelja i članova njihovih obitelji
- izgradnja i uređenje groblja/mezarja u kojima su ukopani poginuli branitelji
- izgradnja i uređenje spomen obilježja za poginule branitelje i
- obilježavanje značajnih datuma, događaja i osoba iz rata.

Temeljni programski ciljevi **Kantonalnog arhiva** sastojat će se:

- omogućiti pristup, pretraživanje i korištenje arhivske građe koja se nalazi smještena u Arhivu
- osigurati podršku i unapređenje upravljanja dokumentacijom kako u Arhivu, tako i kod imatelja arhivske građe
- osigurati dugoročno očuvanje dostupnosti i iskoristivosti cjelokupne arhivske građe za koju smo nadležni.

Temeljni programski ciljevi **Kantonalna uprava za geodetske i imovinskopravne poslove** sastojat će se:

- nastavak aktivnosti na uspostavi katastra nekretnina u općinama Dobretići, Gornji Vakuf-Uskoplje, Jajce i Kiseljak, kao i nastavak daljnjih aktivnosti na pripremi podataka za izlaganje kao i na nastavku izlaganja podataka
- nastavak i uspostava nove zemljišne knjige na temelju podataka katastra u općinama u kojima je na snazi katastar zemljišta kao i u općinama u kojima se vrši uspostava katastra kao općine Dobretići, Jajce, G. Vakuf-Uskoplje i Kiseljak
- nakon usvajanja Zakon o nazivima ulica, trgova i kućnih brojeva, Uprava u suradnji sa općinama i Federalnom upravom nastaviti će sa započetim aktivnostima u 2022. raditi na izradi registra kućnih brojeva
- raditi na pripremi i izradi kantonalnog geoportala u što se trebaju uključiti sve institucije koje imaju dodira za prostornim podacima.

Temeljni programski ciljevi **Kantonalni zavod za urbanizam, prostorno planiranje i zaštitu kulturno-povijesnoga naslijeđa** sastojat će se:

- rad na izmjenama i dopunama Prostornog plana KSB za razdoblje 2005. - 2025.
- aktivnosti na uspostavi GIS-a KSB i općinskih GIS baza.

U **oblasti civilne zaštite** temeljni programski ciljevi sastojat će se:

- iniciranje i praćenje provođenja preventivnih mjera zaštite i spašavanja
- aktivnosti na izradi i donošenju Programa razvoja zaštite i spašavanja ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i zaštite od požara u KSB za razdoblje 2022. – 2027. godina
- opremanje i obučavanje struktura zaštite i spašavanja i
- jačanje sustava zaštite od požara i vatrogastva.

Temeljni programski ciljevi **Kantonalnog ravnateljstva za ceste** sastojat će se:

- održavanje i zaštita cesta
- izgradnja i rekonstrukcija cesta
- obavljanje pravnih i općih poslova.

3. MAKROEKONOMSKA KRETANJA U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

3.1. Osnovni makroekonomski pokazatelji Kantona Središnja Bosna

Područje Kantona Središnja Bosna se prostire na ukupno 3.189,0 km², čine ga dvanaest općina: Bugojno, Busovača, Dobretići, Donji Vakuf, Fojnica, Gornji Vakuf-Uskoplje, Jajce, Kiseljak, Kreševo, Novi Travnik, Travnik i Vitez, što čini 12,21 % ukupne teritorije Federacije BiH, odnosno 6,23 % ukupne teritorije Bosne i Hercegovine.

Prema rezultatima popisa stanovništva, domaćinstva i stanova u BiH, 2013. godine, Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine, Sarajevo, lipanj 2016., Kanton Središnja Bosna broji 254.686 stanovnika⁵, što je 11,4 % u odnosu na ukupan broj stanovnika Federacije Bosne i Hercegovine. Prirodni priraštaj je negativan i iznosi -186, a gustoća naseljenosti je nešto ispod prosjeka Federacije BiH (79,0 u Kantonu naspram 84,5 stanovnika po km² u FBiH).

Prema podacima Federalnog Zavoda za statistiku za Kanton Središnja Bosna, ostvarene investicije u nova stalna sredstva u 2019. godini iznosile su 224,5 milijuna KM⁶, što je za 9,0 % više u odnosu na prethodnu godinu.

Tablica 1: Osnovni indikatori razvoja FBiH i Kantona Središnja Bosna u 2020. godini

Elementi	Federacija BiH		Kanton Središnja Bosna		Sudjelovanje kantona u FBiH	
	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.
Površina u km ²	26.113	26.112	3.189	3.189	12,2	12,2
Stanovništvo u tisuć. (procj. prema popisu)	2.190	2.185	250	249	11,4	11,4
Porezni prihodi u mil. KM	428	452,0	28	29,7	6,6	6,6
Porezni prihodi po stanovniku u KM	195,4	206,9	113	119	57,8	57,5
Industrijska proizvodnja - indeks	97,3	94,2	101,1	87,9	-	-
Izvoz robe - u mil. KM	7.620.114	6.871.411	728.575	671.209	9,6	9,8
Uvoz robe - u mil. KM	13.844.811	11.680.596	1.043.314	895.251	7,5	7,7
Pokrivenosti uvoza izvozom u %	55,0	58,8	69,8	75,0	-	-
Trgovinska bilanca u mil. KM (deficit)	-6.224.697	-4.809.186	-314.739	-224.042	5,1	4,7
Zaposlenost - prosjek	531.483	520.162	51.583	50.024	9,7	9,6
Radno sposobno stanovništvo (15-64)	1.526.894	1.513.497	178.018	176.573	11,7	11,7
Radna snaga - broj	845.053	841.762	84.886	84.336	10,0	10,0
Stupanj registrirane zaposlenosti u %	34,8	34,4	29,0	28,3	-	-
Stupanj aktivnosti u %	55,3	55,6	47,7	47,8	-	-
Nezaposlenost – broj sa stanjem 31.12.	313.570	321.581	33.303	34.312	10,6	10,7
Stupanj registrirane nezaposlenosti u %	37,1	38,2	39,2	40,7	-	-
Plaća - prosječna u KM	928	956	759	774	81,8	81,0
Mirovina - prosječna u KM	416	428	413	427	99,3	99,8
Broj umirovljenika – broj sa stanjem 31.12.	424.009	428.117	39.589	39.543	9,3	9,2
Broj poslovnih subjekata – broj sa stanjem 31.12.	112.955	114.867	10.942	10.753	9,7	9,4
Ostvarene investicije u stalna sredstva u mil. KM	3.649	-	-	-	-	-
Stupanj investiranja	16,1	-	-	-	-	-

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja, lipanj 2021. godine

⁵ Procjena ukupnog broja prisutnih stanovnika od 30. 6. 2021. godine, Federalnog zavoda za statistiku pokazuje da u Kantonu Središnja Bosna ima 249.062 stanovnika.

⁶ Federalni zavod za statistiku: Kantoni u brojkama 2021. godina.

Razina razvijenosti

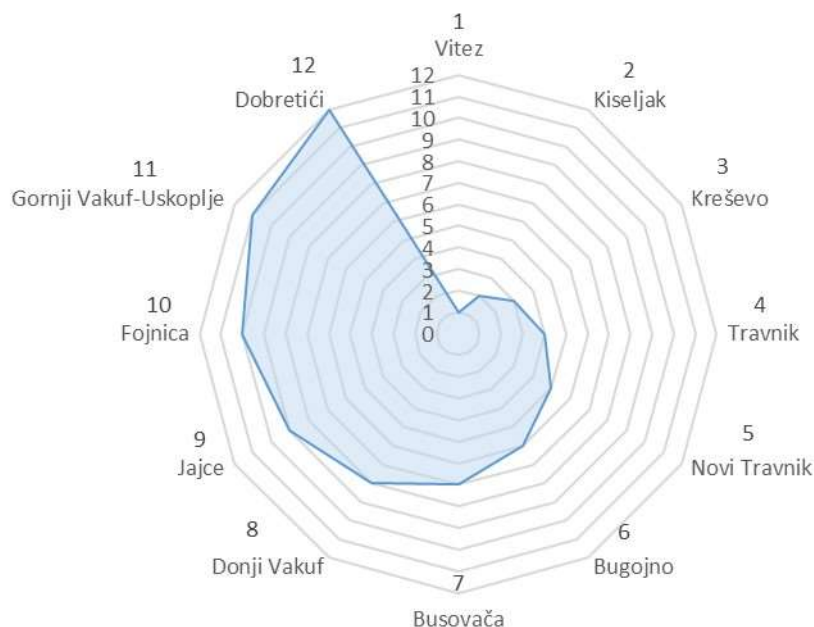
U sljedećoj tablici dani su pokazatelji razvijenosti kantona i Federacije BiH, na osnovu kojih su kantoni rangirani (razina razvijenosti) u odnosu na indeks razvijenosti. Za izradu indeksa razvijenosti kantona i jedinica lokalne samouprave u Federaciji koriste se sljedeći indikatori: prihodi od poreza na dohodak po stanovniku (X1); stopa zaposlenosti (X2); kretanje stanovništva (X3); udio starog stanovništva u ukupnom stanovništvu (X4); i stopa obrazovanja radne snage (X5). Kanton Središnja Bosna rangiran je na 7. mjesto, od ukupno 10 kantona u Federaciji BiH.

Tablica 2: Razina razvijenosti FBiH po kantonima za 2020. godinu

Kanton/županija	Prihod od poreza na dohodak po stanovniku 2020.	Stupanj zaposlenosti 2020.	Kretanje stanovništva 2013-2020.	Učešće starog stanovništva 2020.	Stupanj obrazovanja stanovništva 2020.	Indeks razvijenosti 2020.	Rang
Kanton Sarajevo	3,06	2,32	1,83	0,80	1,63	2,04	1
Zapadno – hercegovački	0,66	0,82	0,95	0,82	1,93	1,03	2
Hercegovačko – neretvanski	1,15	1,11	0,75	0,56	1,35	1,01	3
Bosansko – podrinski	1,16	1,80	0,41	0,31	1,06	0,99	4
Tuzlanski	0,67	0,88	0,97	1,01	0,73	0,84	5
Zeničko-dobojski	0,53	0,94	0,90	1,26	0,71	0,83	6
Kanton Središnja Bosna	0,19	0,62	0,84	1,29	0,55	0,64	7
Unsko-sanski	0,07	0,00	0,78	1,51	0,00	0,40	8
Posavski	0,16	0,15	0,00	0,65	0,62	0,29	9
Kanton 10	0,00	0,05	0,04	0,00	1,24	0,27	10

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoj

Po izračunu indeksa razvijenosti FZZPR-a u 2020. godini na 1. mjestu po rangu razvijenosti unutar Kantona je općina Vitez, dok je na posljednjem mjestu općina Dobretići.

Grafikon 1: Razina razvijenosti u KSB po općinama za 2020. godinu

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Porezni prihodi

Prema podacima Porezne uprave FBiH, u 2020. godini u Federaciji BiH, porezni prihodi⁷ svih kantona (porezi građana i porez na dohodak) iznose 452.029 tisuća KM, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 5,6 % (prihodi u 2019. godini su iznosili 427.996 tisuć. KM). Porezni prihodi po glavi stanovnika (prisutni broj stanovnika) u FBiH iznose 207 KM i viši su za 5,5 % u odnosu na prethodnu godinu.

Najviši porezni prihodi u 2020. godini ostvareni su u Kantonu Sarajevo u iznosu od 166,9 mil. KM, Tuzlanskom kantonu u iznosu od 72,8 mil. KM i Zeničko-dobojskom u iznosu od 54,5 mil. KM, dok su najniži porezni prihodi ostvareni u Bosansko-podrinjskom kantonu u iznosu od 4,9 mil. KM i Posavskom kantonu u iznosu od 4,8 mil. KM.

Porezni prihodi po glavi stanovnika (prisutni broj stanovnika) u FBiH iznose 207 KM. Najviši porezni prihodi/PC (per capita) u 2020. godini ostvareni su u Kantonu Sarajevo u iznosu od 396 KM, Hercegovačko-neretvanskom u iznosu od 213 KM i Bosansko-podrinjskom kantonu u iznosu od 214 KM, a najniži u Unsko-sanskom u iznosu od 109 KM i Kantonu 10 u iznosu od 102 KM po glavi stanovnika.

Tablica 3: Porezni prihodi po kantonima FBiH za 2020. god.

Kanton	Stanovništvo (prisutno)	Prihodi u KM	Prihodi/PC u KM (po glavi stan.)	Prihodi/PC u KM (po glavi stan.) FBiH = 100
Unsko - sanski	266.535	28.997.658	109	55
Posavski	40.959	4.811.116	117	59
Tuzlanski	437.607	72.878.939	167	84
Zeničko - dobojski	357.275	54.538.913	153	77
Bosansko - podrinjski	22.778	4.867.499	214	108
Kanton Središnja Bosna	249.062	29.759.778	119	60
Hercegovačko - neretvanski	216.248	45.958.525	213	107
Zapadno - hercegovački	93.213	15.402.812	165	84
Kanton Sarajevo	421.555	166.934.673	396	200
Kanton 10	79.448	8.077.792	102	51
Federacija BiH	2.184.680	452.029.321*	206,9	100

Izvor: (Porezna uprava Federacije BiH, 2021), za stanovništvo - (Federalni zavod za statistiku, 2020)

NAPOMENA*: od 2018. godine pri izračunu poreza na dohodak primjenjuje se nova metodologija. U ukupni iznos naplaćenog dohotka ulaze i osobe za koja nemamo podatke o adresi prebivališta, preminule osobe u tekućoj godini, osobe kojim su poništeni matični brojevi i fizičke osobe koja imaju prebivalište u RS-u i BD-u, a rade u FBiH. Njihov prihod ulazi u izračun na razini Federacije BiH, a nije raspoređen po kantonima.

U Kantonu Središnja Bosna u 2020. godini ostvareni su porezni prihodi u iznosu od 29,8 mil. KM, što je u odnosu na prošlu godinu više za 5,4 %. Najviši porezni prihodi ostvareni su u općini Travnik u iznosu od 6,9 mil. KM, a najniži u općini Dobretići u iznosu od 60,2 tisuć. KM.

Porezni prihodi po glavi stanovnika (prisutni broj stanovnika) u Kantonu iznose 139 KM, što je u odnosu na prošlu godinu više za 5,7 % i što je 60,4 % u odnosu na prosjek FBiH. Najviši porezni prihodi po glavi stanovnika ostvareni su u Kreševu u iznosu od 162 KM, a najniži u općini Dobretići u iznosu od 39 KM.

Registar poslovnih subjekata

Prema statističkim podacima ukupan broj poslovnih subjekata u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2020. godine iznosio je 114.867, što je više za 1,7 % u odnosu na prethodnu godinu. Ukupan

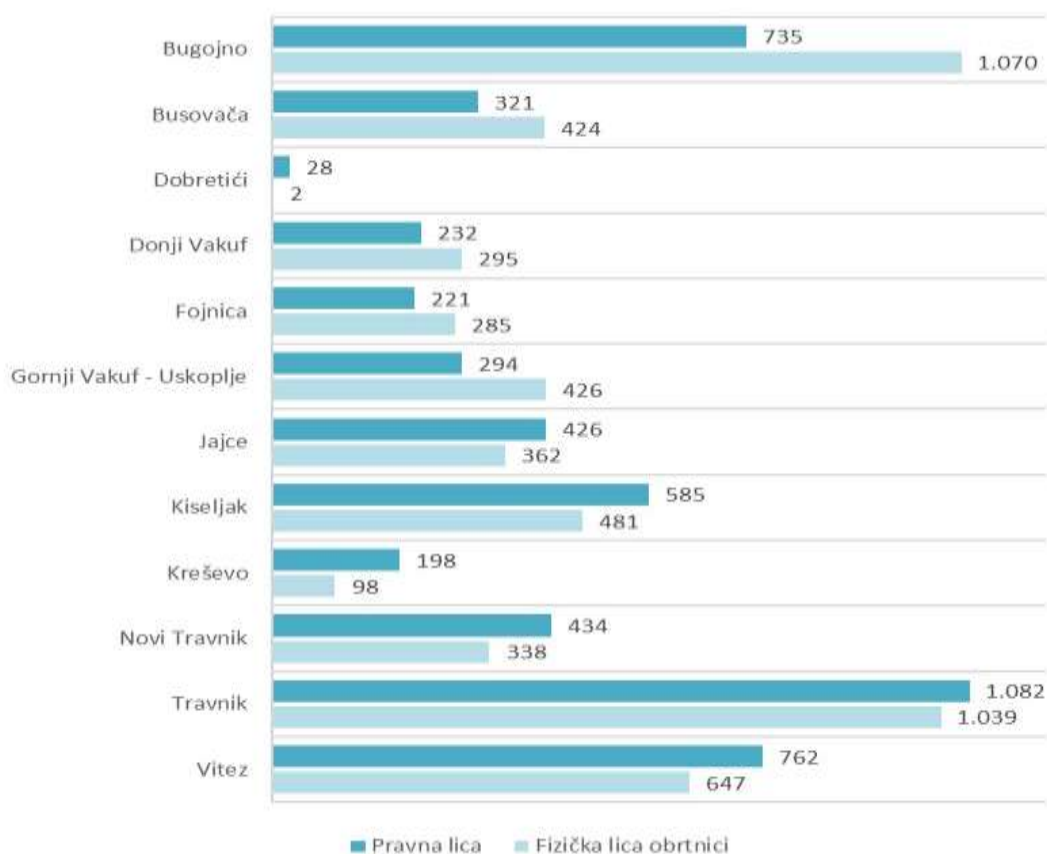
⁷ Za izračun prihoda od poreza koriste se podaci Porezne uprave Federacije Bosne i Hercegovine iz obrazaca: porez na dohodak od nesamostalnih djelatnosti (GIP-1022); porez na dohodak od samostalne djelatnosti (SPR-1053); porez po odbitku od slobodnih i drugih samostalnih djelatnosti (AUG-1031, ASD1032, AMS-1035, APR-1036); porez na prihod od imovine i imovinskih prava (PIP-1034); porez od iznajmljivanja imovine (PRIM-1054); porez na dohodak od ulaganja kapitala, dobitke nagradnih igara i igara na sreću, i porez po odbitku nerezidenta na prihode od povremenog obavljanja samostalne djelatnosti (PDN-1033).

broj poslovnih subjekata u KSB iznosi 10.785 i veći je za 293 ili 2,8 % u odnosu na prethodnu godinu. Broj poslovnih subjekata u KSB učestvuje u ukupnom broju poslovnih subjekata u Federaciji BiH s 9,4 %.

Registriran broj pravnih osoba s 31. 12. 2020. godine u Federaciji BiH iznosi 62.180, što je više za 2,3 % u odnosu na prethodnu godinu. U Kantonu Središnja Bosna broj pravnih osoba iznosi 5.318, što je u odnosu na prethodnu godinu više za 120 ili 2,3 %. Broj registriranih pravnih osoba u KSB učestvuje u ukupnom broju registriranih pravnih osoba u Federaciji BiH s 8,6 %.

Broj registriranih obrtnika u FBiH sa stanjem na dan 31. 12. 2020. godine iznosio je 52.687, što je više za 1 % u odnosu na prethodnu godinu, dok u KSB broj registriranih obrtnika iznosi 5.467 što je više za 173 ili 3,3 % u odnosu na 2019. godinu. Broj registriranih obrtnika u KSB učestvuje u ukupnom broju registriranih obrtnika u Federaciji BiH s 10,4 %. Broj registriranih poslovnih subjekata u KSB po općinama daje se u slijedećem grafikonu.

Grafikon 2: Broj registriranih poslovnih subjekata u KSB po općinama za 2020. godinu

Izvor: Federalni zavod za statistiku; Obrada podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja

Industrijska proizvodnja

U 2020. godini u Federaciji BiH ostvaren je pad fizičkog obima industrijske proizvodnje po stopi od 5,8 %, dok je u Kantonu Središnja Bosna ostvaren pad fizičkog obima industrijske proizvodnje po stopi od 12,1 %, što se može vidjeti u tablici ispod.

Tablica 4: Indeks industrijske proizvodnje Kantona Središnja Bosna

	2020/2019	
	Federacija BiH	Kanton Središnja Bosna
INDUSTRIJA - UKUPNO	94,2	87,9
PREMA GLAVNIM INDUSTRIJSKIM GRUPACIJAMA		
Intermedijarni proizvodi	95,5	88,7
Energija	94,2	89,8
Kapitalni proizvodi	98,2	105,2
Trajni proizvodi za široku potrošnju	79,1	81,9
Netrajni proizvodi za široku potrošnju	92,6	83,6
PREMA PODRUČJIMA I OBLASTIMA KD-a		
Vađenje ruda i kamena	98,5	-
Prerađivačka industrija	93,6	81,1
Proizvodnja i opskrba električnom energijom i plinom	94,3	80,0

Izvor: Federalni zavod za statistiku

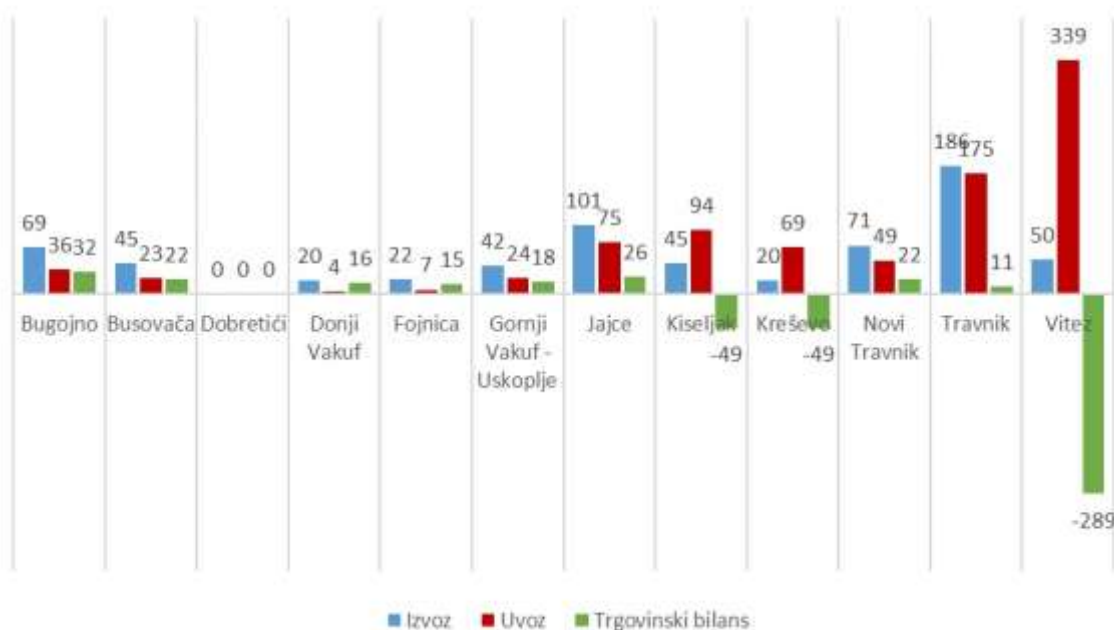
Izvoz, uvoz i trgovinska bilanca

U 2020. godini u Federaciji BiH ostvaren je izvoz u ukupnom iznosu od 6.871 mil. KM što je za 9,8 % manje u odnosu na izvoz u 2019. godini. U Kantonu Središnja Bosna izvoz iznosi 671 mil. KM što je za 7,9 % manje u odnosu na prethodnu godinu. Izvoz Kantona učestvuje u ukupnom izvozu Federacije BiH s 9,8 %. Smanjenje izvoza zabilježeno je u većini općina kantona, a najviše u Donjem Vakufu za 23,9 %, Travniku za 22,2 % i Kreševu za 13,1 % dok je najveće povećanje izvoza zabilježeno u općinama Vitez za 48,1 % i Busovača za 6,5 %.

U 2020. godini u Federaciji BiH ostvaren je uvoz u ukupnom iznosu od 11.681 mil. KM što je za 15,6 % manje u odnosu na 2019. godinu. U KSB uvoz iznosi 895 mil. KM što je za 14,2 % manje u odnosu na prethodnu godinu. Uvoz Kantona učestvuje u ukupnom uvozu FBiH s 7,7 %. Smanjenje uvoza zabilježeno je u većini općina kantona, a najviše u Donjem Vakufu za 45,8 %, Kiseljaku za 25,6 % i Gornjem Vakuf - Uskoplju za 23,7 %, dok je jedino povećanje uvoza zabilježeno u općini Fojnica za 69,7 % i Jajcu za 21,5 %.

Trgovinski deficit Federacije BiH u 2020. godini ostvaren je u iznosu od 4.809 mil KM i bilježi smanjenje za 22,7 % u odnosu na 2019. godinu, dok je u Kantonu Središnja Bosna zabilježen deficit u iznosu od 224 mil. KM i bilježi smanjenje za 28,8 % u odnosu na prethodnu godinu. Postotak pokrivenosti uvoza izvozom u 2020. godini u FBiH iznosi 55,8 %, a u KSB 75,0 %.

Grafikon 3: Izvoz, uvoz i trg. bilanca po općinama u Kantonu Središnja Bosna za 2020. god. (u mil. KM)

Izvor: Uprava za neizravno oporezivanje BiH, posredovanjem Agencije za statistiku BiH

Zaposlenost

U 2020. godini u Federaciji BiH ostvaren je prosječan broj zaposlenih u iznosu od 520.162, što je u odnosu na isti period prethodne godine manje za 2,1 % ili 11.321 zaposlenih osoba. U Kantonu Središnja Bosna broj zaposlenih u 2020. godini iznosi 50.024, što je u odnosu na prethodnu godinu manje za 1.559 ili 3,0 %. Broj zaposlenih u KSB učestvuje u ukupnom broju zaposlenih u FBiH s 9,6 %.

Stopa registrirane zaposlenosti u KSB u 2020. godini po EU metodologiji, točnije po metodologiji Međunarodne organizacije rada (ILO) - broj zaposlenih u odnosu na radno sposobno stanovništvo, iznosi 28,3 % što je u odnosu na prethodnu godinu manje za 0,7 % (stopa zaposlenosti u FBiH iznosi 34,4 %). Stopa zaposlenosti i stopa aktivnosti stanovništva po kantonima FBiH u 2020. godini dana je u sljedećoj tablici.

Tablica 5: Stopa zaposlenosti i aktivnosti stanovništva po godinama po kantonima FBiH

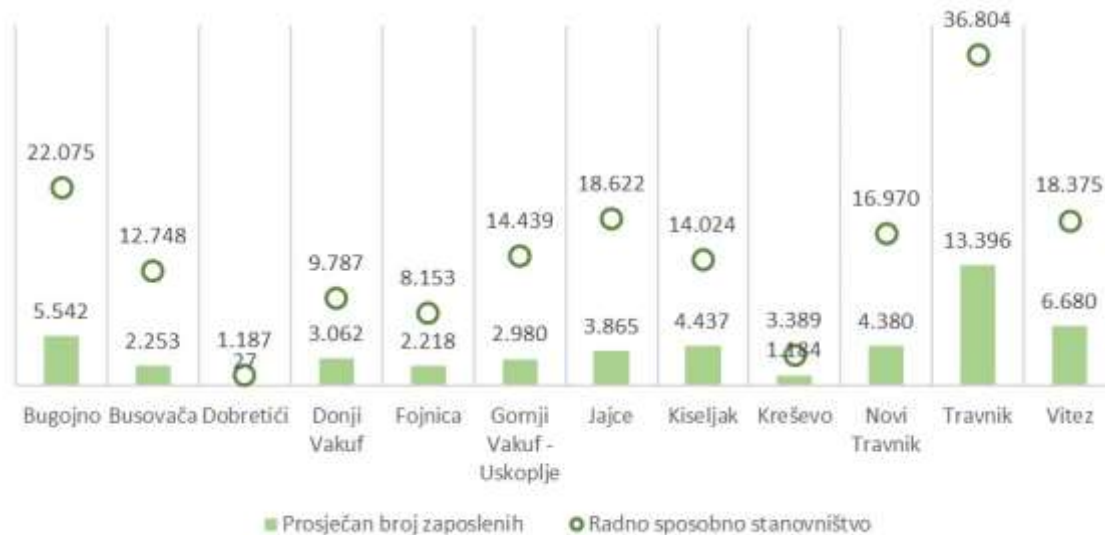
	Stopa zaposlenosti		Stopa aktivnosti	
	2019	2020	2019	2020
Unsko - sanski	19,7%	19,3%	38,2%	37,4%
Posavski	21,9%	21,5%	35,7%	35,8%
Tuzlanski	32,3%	32,2%	56,8%	57,5%
Zeničko - dobojski	33,5%	33,0%	55,7%	55,8%
Bosansko - podrinjski	45,9%	45,6%	66,0%	68,0%
Kanton Središnja Bosna	29,0%	28,3%	47,7%	47,8%
Hercegovačko - neretvanski	37,2%	35,6%	56,9%	57,1%
Zapadnohercegovački	31,2%	31,4%	47,7%	48,5%
Kanton Sarajevo	53,6%	53,3%	74,5%	75,3%
Kanton 10	19,9%	20,0%	32,3%	31,9%
Federacija BiH	34,8%	34,4%	55,3%	55,6%

Izvor: Federalni zavod za statistiku; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Smanjenje broja zaposlenih zabilježeno je u većini općina KSB, najviše u Dobretićima za 12,9 %, Vitezu za 7,5 % i Gornji Vakuf - Uskoplju za 5,7 % dok je povećanje broja zaposlenih zabilježeno samo u Jajcu za 0,9 % i Busovači za 0,4 %.

Prosječan broj zaposlenih i radno sposobno stanovništvo po općinama u KSB u 2020. godini dan je u slijedećem grafikonu.

Grafikon 4: Prosječan broj zaposlenih i radno sposobno stanovništvo u KSB u 2020. godini

Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2020; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Nezaposlenost

Prosječan registriran broj nezaposlenih osoba u FBiH u 2020. godini iznosi 321.581 što je više za 8.010 ili 2,6 % u odnosu na 2019. godinu.

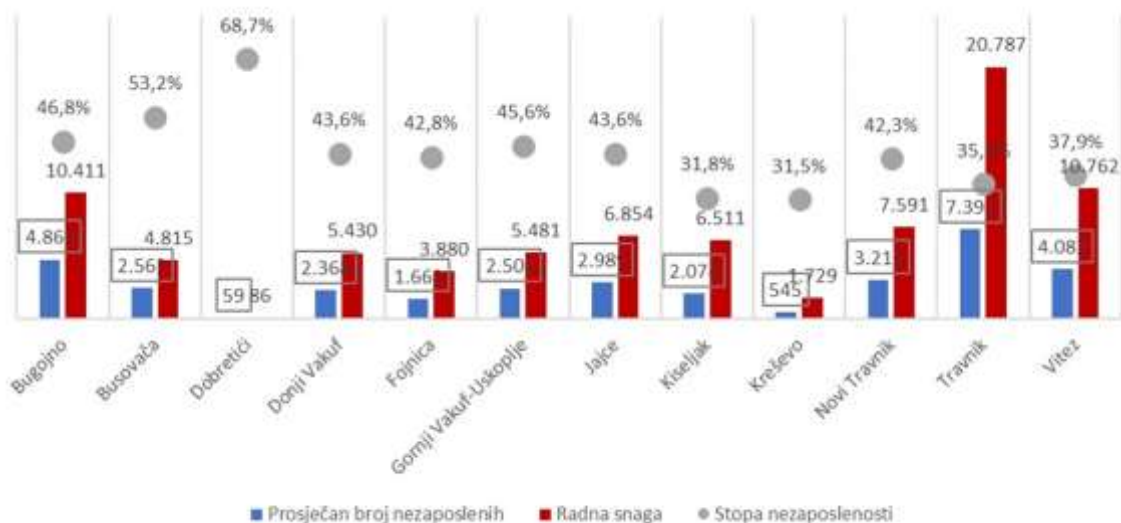
Registrirana nezaposlenost u KSB u 2020. godini iznosi 34.312 osoba koja traže zaposlenje, što je više za 1.009 ili 3,0 % u odnosu na prethodnu godinu. Broj nezaposlenih u ukupnom broju nezaposlenih u FBiH iznosi 10,7 %.

Najveći broj nezaposlenih osoba registriran je u općinama Travnik (2,3 % od ukupnog broja nezaposlenih u FBiH) i Bugojno (1,5 %), dok je najmanji broj nezaposlenih osoba registriranih u Kreševu (0,2 %) i Dobretićima (0,02 % od ukupnog broja nezaposlenih u FBiH).

Povećanje broja nezaposlenih registrirano je u većini općina KSB, a najviše u Vitezu za 10,3 %, Dobretićima za 9,2 % i Travniku za 7,1 % dok je najveće smanjenje broja nezaposlenih registrirano u Kiseljaku za 8,4 %, Fojnici za 2,5 % i Kreševu za 1,4 %.

Stopa nezaposlenosti u KSB u 2020. godini prema zvanično registriranom broju nezaposlenih, u odnosu na radnu snagu iznosi 40,7 % što je u odnosu na prethodnu godinu više za 1,5 % (stopa nezaposlenosti u FBiH iznosi 38,2 %).

Grafikon 5: Radna snaga, nezaposleni i stupanj nezaposlenosti po općinama KSB u 2020. godini

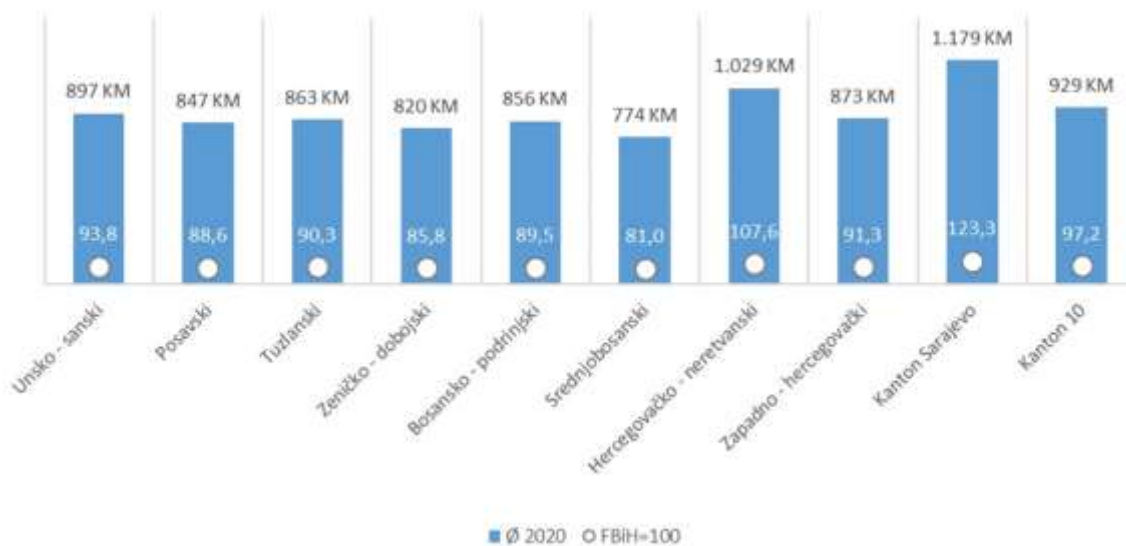

Izvor: Federalni zavod za programiranje razvoja

Plaće

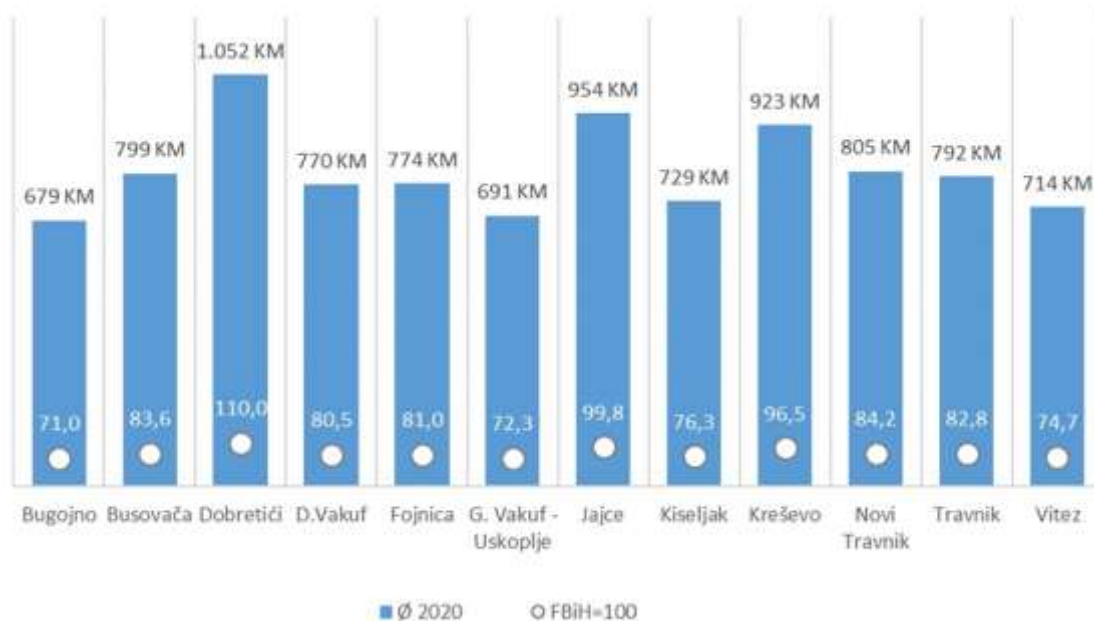
U 2020. godini, u FBiH prosječna mjesečna isplaćena neto plaća iznosi 956 KM i viša je za 3,0 % u odnosu na prethodnu godinu. Najviša prosječna neto plaća je isplaćena u Kantonu Sarajevo (1.179 KM), a najniža u Kantonu Središnja Bosna (774 KM). U KSB prosječna mjesečna neto plaća iznosi 774 KM što je više za 2,0 % u odnosu na 2019. godinu i što je 81,0 % u odnosu na prosjek FBiH.

Grafikon 6: Pregled plaća u KM po kantonima u FBiH za 2020. godinu

Izvor: Federalni zavod za statistiku, 2021.; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Povećanje prosječne mjesečne plaće zabilježeno je u skoro svim općinama KSB, najviše u Bugojnu za 6,1 %, Kreševu za 5,2 % i Busovači za 3,5 %, dok je najveće smanjenje prosječne plaće zabilježeno u općinama Donji Vakuf za 4,2 % i Fojnica za 2,0 %. Plaće u KSB po općinama u 2020. godini prikazane u grafikonu ispod.

Grafikon 7: Prosječna neto plaća po općinama u 2020. godini

Izvor: (Federalni zavod za statistiku, 2021.) Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Mirovine

Ukupan broj umirovljenika u Federaciji BiH u prosincu 2020. godine iznosi 428.117, što je za 1,0 % više nego u prethodnoj godini. U Kantonu Središnja Bosna broj umirovljenika u prosincu 2020. godine iznosi 39.543 što je manje za 0,1 % u odnosu na prethodnu godinu i što je 9,2 % u odnosu na ukupan broj umirovljenika u FBiH. Broj umirovljenika se smanjio u većini općina KSB, a najviše u Donjem Vakufu za 4,7 %, Kiseljaku za 0,9 % i Fojnici za 0,8 %, dok je najviše povećanje zabilježeno u Jajcu za 3,0 % i Kreševu za 1,6 %. Prosječna isplaćena mirovina u prosincu 2020. godine u FBiH iznosi 428 KM, što je više za 2,8 % u odnosu na 2019. godinu, dok u KSB prosječna isplaćena mirovina iznosi 427 KM što je više za 3,3 % u odnosu na prethodnu godinu. Povećanje prosječne isplaćene mirovine zabilježeno je u svim općinama Kantona, najviše u Kiseljaku i Gornji Vakuf-Uskoplju za 4,0 %, Fojnici za 3,6 % a najmanje u Kreševu za 3,0 %.

Tablica 6: Broj umirovljenika i iznos mirovina po općinama KSB u 2020. godini

Općine	Broj umirovljenika	Ukupan iznos isplaćenih mirovina	Prosječna mirovina u KM
Bugojno	5.066	2.083.222	411
Busovača	2.763	1.231.790	446
Dobretići	-	-	-
Donji Vakuf	2.072	839.891	405
Fojnica	2.271	963.874	424
G.Vakuf - Uskoplje	2.579	1.026.632	398
Jajce	3.467	1.346.634	388
Kiseljak	3.317	1.474.309	444
Kreševo	1.072	442.460	413
Novi Travnik	3.930	1.735.955	442
Travnik	8.472	3.737.514	441
Vitez	4.534	2.008.454	443
Kanton Središnja Bosna	39.543	16.890.735	427
Federacija BiH	353.361	166.372.088	471
UKUPNO MIO FBiH	428.117	183.198.726	428

Izvor podataka: Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje Mostar; Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

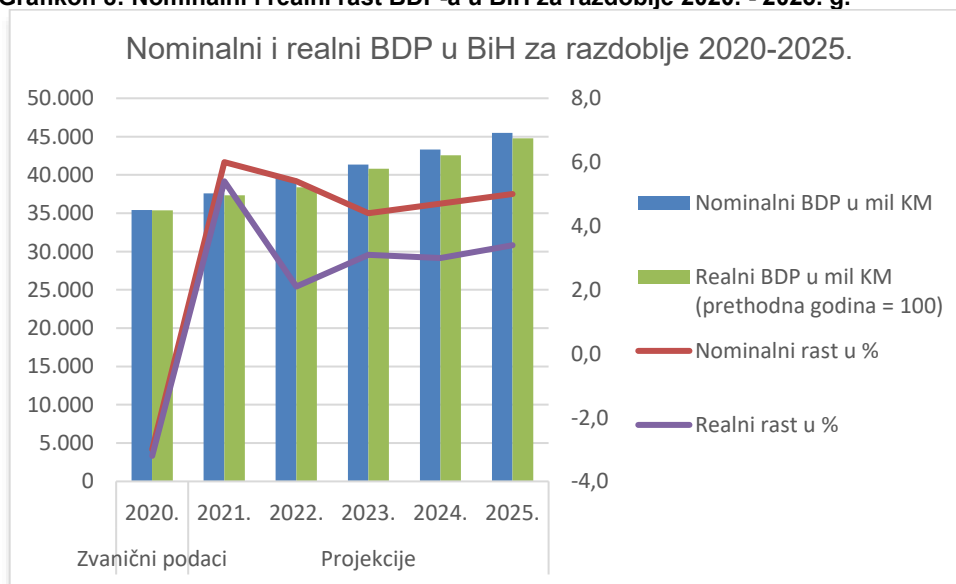
3.2. Pretpostavke društvenog i gospodarskog razvitka za razdoblje 2020. – 2024. godine

Vrlo važna odrednica gospodarskih kretanja u Bosni i Hercegovini u razdoblju 2022. - 2025. osim unutarnje dinamike, predstavljat će i gospodarska kretanja u vanjskom okruženju, naročito u zemljama EU27. Unatoč stabilizaciji epidemioloških prilika koje su vezane za globalnu pandemiju Covid-19 već početkom 2022. godine došlo je do dodatnog usložnjavanja međunarodnih političko-ekonomskih prilika u vezi s razvojem događaja u Ukrajini. Negativne ekonomske posljedice ovih kretanja na svjetsko gospodarstvo već su vidljive i manifestiraju se kroz trgovinske, financijske, cjenovne šokove koji neće zaobići ni Bosnu i Hercegovinu. Ranija izvješća pokazala su da je vanjsko okruženje (EU i zemlje regije) vrlo važna strukturalna odrednica svih gospodarskih kretanja u Bosni i Hercegovini. Referentne međunarodne institucije u svijetu kao što su MMF - Međunarodni monetarni fond, Svjetska banka i Europska komisija u određenim publikacijama navode da će najnoviji međunarodni događaji imati negativne ekonomske posljedice za svjetsko gospodarstvo.⁸

Negativne ekonomske posljedice već su vidljive i ogledaju se u rastu svjetskih cijena energije i hrane, nestabilnosti na financijskim tržištima, što bi u konačnici moglo ugroziti oporavak svjetskog gospodarstva iz prethodne godine. Osim eksternih dinamika, jako bitan faktor za ekonomski rast u zemlji tijekom programskog razdoblja 2022. - 2025. godina će također predstavljat institucionalni kapacitet zemlje u provedbi strukturalnih reformi kako bi se ojačao doprinos internih dinamika u njezinu kreiranju.

S obzirom na vanjske i unutarnje okolnosti, prema projekcijama DEP-a 2022. - 2025. godina, u Bosni i Hercegovini se može očekivati gospodarski rast s prosječnom stopom gospodarskog rasta od oko 3 % na godišnjoj razini (2022. godina: 2,1 %, 2023.: 3,1 %, 2024.: 3,0 % i 2025. godine 3,4 %). Tako se prema revidiranim projekcijama DEP-a BiH do kraja 2022. godine može očekivati realni ekonomski rast od oko 2,1 % u odnosu na prethodnu godinu, dok očekivana nominalna stopa rasta iznosi 5,4 %. Grafikoni u nastavku prikazuju projekcije rasta nominalnog i realnog BDP-a Bosne i Hercegovine za razdoblje od 2020. do 2025. godine.

Grafikon 8: Nominalni i realni rast BDP-a u BiH za razdoblje 2020. - 2025. g.

Razlog tome su vrlo izraženi inflatorni pritisci koji su započeli tijekom prethodne godine zbog poremećaja u globalnim lancima opskrbe (krize uzrokovanih Covidom-19), a dodatno su se pojačali 2022. zbog najnovijih kretanja u odnosima između Rusije i Ukrajine. Ako se pažljivije promatra struktura projiciranog ekonomskog rasta u 2022. godini vidljivo je da je doprinos po

⁸ <https://www.imf.org/en/News/Articles/2022/03/05/pr2261-imf-staff-statement-on-the-economic-impact-of-war-in-ukraine>

komponentama rasta ravnomjerno raspodijeljen uz pozitivan doprinos privatne potrošnje, investicija i neto izvoza. Odabrani makroekonomski pokazatelji BiH za naredno srednjoročno razdoblje nalaze se u sljedećoj tablici.

Tablica 7: Makroekonomski pokazatelji u BiH od 2020. - 2025. godine

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Nominalni BDP u mil KM	35.436	37.578	39.590	41.344	43.303	45.489
Nominalni rast u %	-3,0	6,0	5,4	4,4	4,7	5,0
BDP deflator (prethodna godina = 100)	100,2	100,6	103,2	101,3	101,7	101,6
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	35.376	37.344	38.364	40.802	42.568	44.790
Realni rast u %	-3,2	5,4	2,1	3,1	3,0	3,4
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	-1,0	2,0	6,0	1,8	1,7	1,5
Potrošnja u mil KM	32.360	34.018	35.994	37.104	38.186	39.299
Realni rast u %	-2,3	3,7	0,5	1,2	1,2	1,3
Vladina potrošnja u mil KM	7.129	7.272	7.504	7.722	7.961	8.200
Realni rast u %	1,3	1,3	0,7	0,4	0,6	0,5
Privatna potrošnja u mil KM	25.232	26.747	28.489	29.382	30.225	31.099
Realni rast u %	-3,2	4,4	0,5	1,4	1,4	1,5
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	7.779	8.520	9.061	9.700	10.650	11.700
Realni rast u %	-4,1	4,8	0,7	5,1	7,8	7,8
Vladine investicije u mil KM	1.674	1.683	1.758	1.931	2.220	2.553
Realni rast u %	80,5	-1,0	2,7	7,6	11,7	11,7
Privatne investicije u mil KM	6.105	6.838	7.302	7.770	8.430	9.147
Realni rast u %	-15,0	6,4	0,3	4,5	6,8	6,8
Uvoz u mil KM	16.601	21.118	25.190	26.978	28.588	30.548
Nominalni rast u %	-14,8	27,2	19,3	7,1	6,0	6,9
Realni rast u %	-13,6	12,3	6,1	4,1	4,0	4,6
Izvoz u mil KM	11.820	16.142	19.586	21.370	23.129	25.042
Nominalni rast u %	-17,5	36,6	21,3	9,1	8,2	8,3
Realni rast u %	-16,1	20,6	10,6	6,9	6,2	6,1
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	18,5	19,6	19,4	20,2	21,3	22,8
Bilanca tekućeg računa u mil KM	-1.286	-1.155	-1.539	-1.488	-1.334	-1.312
Rast u %	29,5	-11,2	33,3	-3,3	-10,4	-1,6
Bilanca tekućeg računa u % BDP-a	-3,7	-3,1	-3,9	-3,6	-3,1	-2,9

Izvor: Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP), ožujak 2022. godine

Pretpostavlja se da bi ključna okosnica gospodarskog rasta tijekom ovog razdoblja trebala predstavljati domaća tražnja kroz povećanje privatne potrošnje i investicija. Naime, povećanje ukupne gospodarske aktivnosti u zemlji s očekivanim povećanjem industrijske proizvodnje i građevinskih radova praćeno povećanjem broja zaposlenih i prihoda od izvoza (roba i usluga) trebalo bi rezultirati povećanjem raspoloživog dohotka građana, a time i povećanjem privatne potrošnje, koja će kao i prethodnih godina biti ključna okosnica gospodarskog rasta. Tako se u razdoblju 2023. - 2025. očekuje prosječna stopa rasta privatne potrošnje od 1,4 % (2023: 1,4 %, 2024: 1,4 %, 2025: 1,5 %). A s obzirom na visoku razinu javne potrošnje u okviru BDP-a, u Bosni i Hercegovini se očekuje da će naponi koji se ulažu kroz proces fiskalne konsolidacije postupno stabilizirati javne financije smanjenjem javnih rashoda, uz povećanje javnih prihoda kako bi se ograničio rast javne potrošnje. Tako se u razdoblju 2023. - 2025. očekuje ujednačen rast javne potrošnje od oko 0,5 % na godišnjoj razini. Budući da bi predviđena stopa gospodarskog rasta u tom razdoblju bila viša od rasta javne potrošnje, udio iste u BDP-u djelomično bi se smanjio na oko 18 % na kraju 2024. godine.

Očekuje se kako će u tom vremenskom razdoblju mjere fiskalne politike kanalizirati dio sredstava iz tekuće potrošnje kako bi se povećala investicijska potrošnja u Bosni i Hercegovini. Stoga bi, osim poboljšanja poslovnog ambijenta, ulaganja mogla imati značajniji rast nego prethodnih godina, a time i veći doprinos očekivanom rastu BDP-a. U razdoblju 2023. - 2025. godine u Bosni i Hercegovini se očekuje povećanje bruto investicija u stalna sredstva po prosječnoj godišnjoj stopi rasta od oko 6,5 % (2023: 5,1 %, 2024: 7,8 %, 2025: 7,8 %). Osim povećanja privatnih ulaganja, koja čine većinu ukupnih ulaganja (oko 80 % ukupnih ulaganja) kao što je ranije spomenuto, očekuje se značajniji doprinos javnih ulaganja. Smatra se da napredak u procesu europskih integracija u kombinaciji s poboljšanjem poslovnog okruženja kroz reformske procese povećava interes domaćih i stranih ulagača za investicijska ulaganja u Bosni i

Hercegovini. Projekti u okviru izgradnje putne infrastrukture i energetske projekti, kao i dostupnost sredstava kod međunarodnih financijskih institucija, uz njihovu adekvatnu i pravovremenu provedbu mogla bi rezultirati godišnjim povećanjem javnih ulaganja od oko 10 %, za razdoblje od 2023. do 2025. godine. Tako bi se u srednjoročnom razdoblju udio javnih ulaganja u Bosni i Hercegovini povećao na oko 5 % BDP-a. Stabilno vanjsko okruženje uz istodobno poboljšanje industrijske baze i podizanje konkurentnosti u zemlji preduvjet su za poboljšanje vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. U tom slučaju u Bosni i Hercegovini se može očekivati prosječni godišnji rast izvoza od 6,5 % pri čemu bi projicirani rast roba i usluga bio prilično ujednačen. Tako bi se u tom razdoblju, zahvaljujući rastu izvoza, udio izvoza u BDP-u krajem 2025. povećao na oko 55 %. S druge strane, očekuje se da će se uvoz u tom razdoblju kretati po nešto sporijoj godišnjoj stopi rasta od 4,5 %. Rezultat tog kretanja rasta uvoza bio bi stabilizacija udjela uvoza u BDP-u na oko 65 % BDP-a na kraju 2025. godine. Nešto snažniji rast izvoza u odnosu na rast uvoza u srednjoročnom razdoblju rezultirao bi postupnom stabilizacijom vanjskotrgovinske bilance udjela u BDP-u od oko 12 %, odnosno blago pozitivnim doprinosom gospodarskom rastu, dok bi se pokrivenost uvoza izvozom od 2025. godine trebalo bi biti gotovo 80 %.

3.3. Rizici ostvarenja pretpostavki

Rizici ostvarenja projekcija gospodarskog rasta u osnovnom scenariju mogu se svrstati u dvije skupine (vanjske i unutarnje). Vanjski rizici su mnogo izraženiji i predstavljaju veći rizik za realizaciju projekcija gospodarskog rasta iz osnovnog scenarija u odnosu na unutarnje rizike. Nakon stabilizacije epidemioloških prilika povezanih s Covid-19, početkom 2022. godine došlo je do eskalacije sukoba između Ukrajine i Rusije, što će nesumnjivo imati negativne ekonomske posljedice po globalnu ekonomiju, a samim tim i po Bosnu i Hercegovinu. Daljnja eskalacija ukrajinske krize, kao i jačanje inflatornih pritisaka kako na globalnoj razini tako i u Bosni i Hercegovini zasigurno bi negativno utjecali na potrošnju, investicije, vanjskotrgovinu razmjenu, a time i na projekcije gospodarskog rasta u osnovnom scenariju.

S druge strane, prijetnja realizaciji ovih projekcija su i unutarnji izazovi ili unutarnji rizici u Bosni i Hercegovini, koji uključuju složen sustav donošenja odluka i spor tempo provedbe gospodarskih reformi u zemlji. Svako kašnjenje u provedbi strukturnih reformi moglo bi negativno utjecati na ukupni gospodarski rast. Što se tiče rizika u srednjoročnom razdoblju, oni se odnose na migracije stanovništva iz Bosne i Hercegovine, a to se posebno odnosi na mlade, obrazovane i kvalificirane kadrove, što bi moglo rezultirati smanjenjem produktivnosti i sporijim rastom BDP-a od predviđenog.

4. FISKALNI OKVIR U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

4.1. Porezna politika i javni prihodi

Promjene poreznih stopa se najčešće donose na razinu Federacije za sve kantone. Kanton Središnja Bosna kao niža razina vlasti malo može izravno koristiti mjere fiskalne politike u poboljšanju ukupnog fiskalnog stanja Kantona. Potrebno je fiskalnu politiku Kantona pogledati u okviru realnog i mogućeg, odnosno u okviru izravnog i neizravnog utjecaja viših razina vlasti.

Kako bi se uvelike povećala razina fiskalne stabilnosti i odgovornosti, planiraju se mjere za poboljšanje koordinacije i odgovornosti između svih razina vlasti u pripremi projekcija javnih prihoda. Stoga se u narednom razdoblju nastavljaju kontinuirane aktivnosti na uspostavi što kvalitetnijeg sustava izvještavanja, prema metodologiji OECD-a, kao i pronalaženju rješenja za poboljšanje vertikalne i horizontalne raspodjele javnih prihoda korisnicima u Federaciji BiH, promatrajući trenutne prihode, potrošnju i zakonski okvir koji raspoređuje nadležnosti unutar FBiH, što bi bolje odgovaralo potrebama.

Fiskalna održivost u srednjoročnom razdoblju ovisi o koordiniranom i odgovornom pristupu svih razina vlasti čiji je cilj: (1) zaštita radnih mjesta, (2) smanjenje ili ukidanje naknada i pristojbi koje opterećuju gospodarstvo, (3) potpora likvidnosti za poslovne subjekte, (4) potpora obrtnom kapitalu MSP-ova, (5) uklanjanje nepotrebnih prepreka ulaganjima i poslovanju, (6) pojednostavljenje oporezivanja imovine, (7) suzbijanje sive ekonomije.

Zaštita radnih mjesta

Podrška tranziciji poslova samozaposlenih, izgradnju i nadogradnju vještina i znanja nezaposlenih, stručne obuke u poslovnim subjektima, predstavlja širok spektar aktivnosti u zaštiti radnih mjesta. Reforma u području oporezivanja rada, s ciljem smanjenja poreznog opterećenja, procjenjuje da bi se provedbom ove reforme ukupno fiskalno radno opterećenje, mjereno metodologijom OECD-a, smanjilo kao iznos poreza i doprinosa u odnosu na ukupni trošak poslodavca na temelju rada, sa sadašnjih 36,42 % na 35,22 %. Smanjenjem fiskalnog opterećenja za poslodavce, kroz sniženu ukupnu stopu doprinosa, očekuje se povećanje konkurentnosti domaćih gospodarskih subjekata, kao i povećanje konkurentnosti radne snage, raspoloživih prihoda kućanstava i domaće potražnje. Nadalje, primjenom diferencirane stope poreza na dohodak vrši se preraspodjela poreznog opterećenja, i utiče na suzbijanje tzv. sive ekonomije, imajući u vidu da određeni dio poslodavaca trenutno neoporezive oblike isplata koristi za izbjegavanje plaćanja punih obaveza.

Smanjenje ili ukidanje naknada i pristojbi

Smanjenjem naknada smanjuje se fiskalni pritisak na postojeće subjekte, koji posluju unutar formalne ekonomije. Potpuno ukidanje naknada i pristojbi istaknutim tvrtkama, i drugih nenamjenskih javnih prihodima kako bi se smanjili ukupni troškovi poslovnog okruženja. Usvajanjem Zakona o jedinstvenom registru pristojbi i naknada u Federaciji Bosne i Hercegovine, uspostavljen je Jedinstveni registar u kojem se nalaze informacije o pristojbama i naknadama koje se naplaćuju na teritoriji Federacije BiH, a koji se nalazi na web stranici Federalnog ministarstva financija i ima za cilj da informira kreatore politika da stvaraju investicijsko poželjno poslovno okruženje.

Potpota likvidnosti za poslovne subjekte

Mjere mogu uključivati kapitalne injekcije, povoljne kreditne linije, davanje kreditnih jamstava, subvencioniranje kamata na uzete kredite, ukidanje određenih javnih prihoda - naknada i pristojbi.

Potporna obrtnom kapitalu MSP-ova

Potporna financiranja obrtnog kapitala u malim obrtima kada je to potrebno, kao privremena mjera za pružanje efikasnog odgovora na krizu, podrška malim i srednjim poduzećima kroz restrukturiranje, razvoj novih poslovnih modela i digitalizaciju poslovanja. Prioritet ulaganja trebao bi biti jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija kojima se mogu pokrenuti ulaganja u proizvode i usluge.

Uklanjanje nepotrebnih prepreka ulaganjima i poslovanju

Podrška promoviranju poslovnih ulaganja u istraživanje i razvoj, razvijanje veza i sinergija između poduzeća kreiranjem lanaca veza, osnivanje istraživačkih i razvojnih centara u sektoru visokog obrazovanja, transfer tehnologija, socijalne inovacije, eko-inovacije, aplikacije koje podržavaju kvalitetnije javne usluge, poticanje potražnje, umrežavanje, klastere i otvorene inovacije putem pametne specijalizacije i podrška tehnološkim i primijenim istraživanjima, pilot linijama, posebno u ključnim tehnologijama koje također omogućavaju i širenjem tehnologija opće namjene.

Pojednostavljenje oporezivanja imovine

Stvaranje jedinstvenog zakonskog okvira o oporezivanju posjedovanja i prometa imovinom na razini Federacije BiH, kako bi se smanjile administrativne barijere, utjecalo na unaprjeđenje poslovnog okruženja, te povećavao interes ulagača. Obzirom na trenutno postojanje 20 propisa koji na različit način uređuju oporezivanje imovine, što stvara nejednakost i diskriminaciju unutar prostora Federacije, planirano je u narednom razdoblju predložiti jedinstveno rješenje za teritorije Federacije. U Kantonu Središnja Bosna u 2020. godini usvojen je Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o porezu na promet nekretnina KSB (Službene novine KSB, broj 16/20), kojim se, među ostalim, oslobađa od plaćanja poreza na promet prve nekretnine za osobe mlađe od 40 godina.

Suzbijanje sive ekonomije

Siva ekonomija je prepoznata kao glavni faktor utjecaja na fiskalnu politiku, stoga je u narednom razdoblju fokus na mjere porezne politike kojima se može utjecati na smanjenje neformalne ekonomije. Implementacija porezne politike same po sebi iziskuje visoke administrativne i transakcijske troškove za proračune i vlade, jer mora uspostaviti i održavati sustav u cilju ublažavanja utaje poreza. S druge strane, siva ekonomija, čija je glavna uloga i razlog djelovanja utaja poreza, znači da izvan zvanične statistike ostaju mnogi prihodi, što posljedično utiče i na iskazivanje BDP-a jer ne odražava realnu ekonomsku situaciju. Slijedom toga, ne postoji točna slika stanja, što lančano može utjecati na donošenje pogrešnih odluka u vezi s gospodarstvom entiteta i države, a što u cilju povećanja prihoda može uzrokovati dodatna opterećenja poreznih obveznika koji poštuju zakon.

Suzbijanje sive ekonomije ključan je korak u uspostavljanju predvidljivog i stabilnog poslovnog okruženja i ravnopravne tržišne utakmice te zahtijeva koordinirane napore javne uprave i svih sudionika na tržištu. Odsustvo zvanične procijene sive ekonomije onemogućava njeno praćenje u FBiH, te je u narednom razdoblju neophodno dobiti mnogo jasniju i aktualniju sliku o tome što kod nas generira sivu ekonomiju kako bi se pristupilo koordiniranom djelovanju na faktore uzroka sive ekonomije.

4.2. Kretanje prihoda u srednjoročnom razdoblju

Kretanja prihoda proračuna u razdoblju 2023. – 2025. prvenstveno se temelje na postojećim poreznim politikama, uzimajući u obzir i učinke najavljenih poreznih izmjena, te očekivanim oporavkom gospodarske aktivnosti. Unatoč stabilizaciji epidemioloških prilika povezanih s pandemijom COVID-19, početkom 2022. godine gospodarstvo je stavljeno pred nove izazove zbog složenih međunarodnih političkih prilika povezanih s ratnim događajima u Ukrajini,

značajno se odražava u globalnim gospodarskim tokovima, prvenstveno iznenadnim i visokim inflatornim skokovima. Nakon najnovijih službenih makroekonomskih prognoza iz ožujka 2022. godine, preuzete od strane Direkcije za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine, kao i pozitivne tekuće trendove naplate u prvom tromjesečju 2022. godine, izvršeno je revidiranje projekcija prihoda za tekuću godinu i pripremljene su srednjoročne projekcije za razdoblje 2023-2025. godina.

Slijedom i aktualnih trendova naplate i makroekonomskih prognoza usko povezanih s tržištem rada, uz poseban oprez pri planiranju tih prihoda, imajući u vidu da se isti u potrošnji upotrebljavaju za iznimno osjetljive kategorije, pripremljena je projekcija prihoda od doprinosa za zdravstveno osiguranje i doprinosa za osiguranje za slučaj nezaposlenosti za 2022. godinu. godina i razdoblje 2023. - 2025. godina.

Strukturu javnih prihoda proračuna Kantona Središnja Bosna čine prihodi po osnovu neizravnih poreza i poreza na dobit, te neporeznih prihoda u vidu prihoda od poduzetničkih aktivnosti i imovine, naknada, pristojbi, novčanih kazni, doprinosa i drugih prihoda a koji se ostvaruju, prikupljaju i raspoređuju prema važećim propisima na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine. U strukturi ukupnih prihoda, porezni prihodi predstavljaju najznačajniji izvor, s najvećim učešćem prihoda po osnovu neizravnih poreza.

Projekcija prihoda od izravnih poreza rađene su po ustaljenoj metodologiji, prateći makroekonomske pokazatelje (GDP-nominalni i realni rast GDP-a, inflacija, potrošnja, investicije), uz praćenje godišnjih i sezonskih trendova ostvarenja prihoda u prethodnim godinama i izmjena propisa koji tretiraju određene oblasti.

Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH (Službene novine Federacije BiH, broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15 i 17/22) je detaljno regulirana raspodjela prihoda s jedinstvenog računa između Federacije, kantona, jedinica lokalne samouprave i ravnateljstva za ceste. Zastupnik u Predstavničkom domu Parlamenta FBiH Salko Zildžić pokrenuo je inicijativu za usvajanje Zakona o izmjenama Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine. U Inicijativi se navodi da za izmjenama Zakona o pripadnosti javnih prihoda postoji javni interes građana Federacije BiH koji su nastanjeni na području više kantona u Federaciji BiH, a koji su dosadašnjim provođenjem postojećeg zakona stavljeni u diskriminatorni položaj u odnosu na građane Kantona Sarajevo.

U Zakonu o izmjenama Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 17/22), za „posebne rashodovne potrebe“ Kantona Sarajevo koeficijent je smanjen s 1,9658 na 1,5; te će se svake sljedeće kalendarske godine umanjivati za 0,1 do koeficijenta 1,3.

Kantoni u skladu sa Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH prikupljaju niz drugih izravnih poreza, koji uključuju porez na dobit pravnih lica i porez na dohodak, zatim prihode po osnovu kantonalnih propisa o porezima na imovinu i niz neporeznih prihoda, koji im omogućavaju da financiraju ustavom utvrđene funkcije.

Uzimajući u obzir navedeno, u 2023. godini ukupni prihodi proračuna projicirani su u iznosu od 250,5 milijuna KM. U 2024. ukupni prihodi proračuna rast će za 4,8 % te će iznositi 262,6 milijuna KM, dok se za 2025. godinu ukupni prihodi predviđaju u iznosu od 281,2 milijuna KM, odnosno uz međugodišnji rast od 7,1 %.

4.2.1. Prihodi od poreza

Porezni prihodi u 2023. godini projicirani su u iznosu od 230,1 milijuna KM. U narednim godinama očekuje se rast ovih prihoda, te su oni za 2024. godinu projicirani u iznosu od 241,6 milijuna KM, odnosno uz međugodišnji rast od 5,0 %, te se u 2025. godini očekuju u iznosu od 259,8 milijuna KM ili 7,6 % više u odnosu na prethodnu godinu.

Prihodi od neizravnih poreza s Jedinstvenog računa

Prihodi od neizravnih poreza se temelje na srednjoročnom Planu naplate ukupnih prihoda na Jedinstvenom računu, koji su u travnju 2022. preuzeti od Odjeljenja za makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za neizravno oporezivanje (OMA). Na temelju srednjoročnih prognoza kretanja konačne potrošnje provedena je procjena sudjelovanja Federacije BiH u međuentitetskoj raspodjeli, dok se projekcija raspoloživog dijela tih prihoda za raspodjelu korisnicima u Federaciji BiH, po godinama, temelji i na planu otplate vanjskog duga u razdoblju

2023.-2025. Projekcija neizravnih poreznih prihoda za 2022. godinu uključuje drugu privremenu nagodbu između entiteta za 2021. godinu, realiziranu u korist Federacije BiH.

Pripremljena su dva scenarija pojedinačne raspodjele prihoda od neizravnog poreza za kantonalne proračune. Prema osnovnom scenariju projekcije prihoda za 2022. godinu urađene su u skladu s metodologijom propisanom Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15), dok je raspodjela za razdoblje 2023. - 2025. godina urađena u skladu sa Zakonom o izmjeni Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine, koji je objavljen u „Službenim novinama Federacije BiH”, broj: 17/22.

Po revidiranim projekcijama Sektora za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija, raspodjela prihoda od neizravnih poreza s jedinstvenog računa, ukupno za Kanton Središnja Bosna (**Kantonalni proračun i općinski proračuni Kantona**) očekuje se u iznosu od 206,9 milijuna KM u 2023. godini, što predstavlja **rast od 5,1 %** u odnosu na 2022. godinu. Za 2024. godinu projekcije iznose 217,1 milijuna KM, što predstavlja **rast od 4,9 %** u odnosu na 2023. godinu, dok se u 2025. godini očekuju u iznosu od 235,1 milijuna KM ili 8,3 % više u odnosu na prethodnu godinu.

Prihodi od neizravnih poreza imaju najveći udio u ukupnim prihodima, i kao takvi predstavljaju najznačajniji prihod Kantona. U 2023. godini projicirani su u iznosu od 175,6 milijuna KM, što predstavlja rast od 6,6 % u odnosu na projekcije za prethodnu godinu. U narednoj godini očekuje se međugodišnji rast prihoda od 5,2 % te su oni za 2024. godinu projicirani u iznosu od 184,7 milijuna KM, u 2025. godini očekuju u iznosu od 200,0 milijuna KM ili 8,3 % više u odnosu na prethodnu godinu.

U tablici 8. osnovni scenarij: dan je detaljan prikaz Izvršenja prihoda od neizravnih poreza Kantona i općina Kantona pojedinačno s Jedinstvenog računa za 2021. godinu, revidirane projekcije za 2022. godinu i projekcije prihoda za razdoblje 2023. - 2025. godina⁹.

Tablica 8: Osnovni scenarij: Prihodi od neizravnih poreza iz raspodjele s Jedinstvenog računa u KM

Neizravni porezi	Izvršenje		Projekcije		
	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Kanton Središnja Bosna	181.128.777	196.917.998	206.945.671	217.052.455	235.110.087
Kantonalni proračun	149.062.149	164.655.894	175.604.054	184.666.711	200.030.017
Općinski proračuni	32.066.628	32.262.104	31.341.616	32.385.745	35.080.070
Bugojno	4.126.301	4.087.791	3.971.160	4.103.457	4.444.843
Busovača	2.426.731	2.324.038	2.257.729	2.332.944	2.527.033
Dobretići	189.074	200.102	194.392	200.869	217.580
Donji Vakuf	1.749.812	1.952.420	1.896.715	1.959.903	2.122.957
Fojnica	1.655.771	1.626.541	1.580.133	1.632.774	1.768.612
Gornji Vakuf-Uskoplje	2.650.830	2.707.090	2.629.852	2.717.464	2.943.543
Jajce	3.328.887	3.418.880	3.321.334	3.431.982	3.717.505
Kiseljak	2.611.070	2.361.200	2.293.831	2.370.249	2.567.441
Kreševo	695.304	666.053	647.049	668.605	724.230
Novi Travnik	2.844.147	3.158.748	3.068.624	3.170.853	3.434.652
Travnik	6.819.058	6.840.618	6.645.445	6.866.834	7.438.119
Vitez	2.969.643	2.918.626	2.835.353	2.929.811	3.173.556

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Alternativni scenarij, prema kojem je raspodjela prihoda za kantone i općine pojedinačno za 2022. godinu i razdoblje 2023. - 2025. godina urađena u skladu sa Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15 i 17/22), uz uvažavanje usvajanja Zakona o dopuni Zakona o pripadnosti javnih prihoda u

⁹Raspodjela prihoda za kantone i općine pojedinačno za 2022. godinu urađena je u skladu sa metodologijom propisanom Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15), dok je raspodjela za razdoblje 2023. - 2025. godina urađena u skladu sa Zakonom o izmjeni Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine, koji je objavljen u „Službenim novinama Federacije BiH”, broj: 17/22.

Federaciji BiH, predlagača Ive Tadića ili Zakona o dopuni zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH, predlagača Salke Zildžića i Marijana Klarića, može se vidjeti u tablici ispod.

Tablica 9: Alternativni scenarij: Prihodi od neizravnih poreza iz raspodjele s Jedinštenog računa u KM

Neizravni porezi	Projekcije				
	Izvršenje 2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Kanton Središnja Bosna	181.128.777	209.945.068	206.945.671	217.052.455	235.110.087
Kanton	149.062.149	177.682.964	175.604.054	184.666.711	200.030.017
općine	32.066.628	32.262.104	31.341.616	32.385.745	35.080.070
Bugojno	4.126.301	4.087.791	3.971.160	4.103.457	4.444.843
Busovača	2.426.731	2.324.038	2.257.729	2.332.944	2.527.033
Dobretići	189.074	200.102	194.392	200.869	217.580
Donji Vakuf	1.749.812	1.952.420	1.896.715	1.959.903	2.122.957
Fojnica	1.655.771	1.626.541	1.580.133	1.632.774	1.768.612
Gornji Vakuf-Uskoplje	2.650.830	2.707.090	2.629.852	2.717.464	2.943.543
Jajce	3.328.887	3.418.880	3.321.334	3.431.982	3.717.505
Kiseljak	2.611.070	2.361.200	2.293.831	2.370.249	2.567.441
Kreševo	695.304	666.053	647.049	668.605	724.230
Novi Travnik	2.844.147	3.158.748	3.068.624	3.170.853	3.434.652
Travnik	6.819.058	6.840.618	6.645.445	6.866.834	7.438.119
Vitez	2.969.643	2.918.626	2.835.353	2.929.811	3.173.556

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva

Revidirane projekcije 2022. godinu i projekcije prihoda s Jedinštenog računa za razdoblje 2023. - 2025. godina Ravnateljstva za ceste KSB¹⁰, urađeno od strane Sektora za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija, može se vidjeti u sljedećoj tablici.

Tablica 10: Prihodi Ravnateljstva za ceste u KM

Vrsta prihoda	Projekcije			
	2022.	2023.	2024.	2025.
Ravnateljstvo za ceste	9.377.867	9.250.724	9.550.672	10.222.789
Prihodi od neizravnih poreza iz raspodjele s Jedinštenog računa	7.022.774	6.822.403	7.049.688	7.636.185
Prihodi od namjenske cestarine za financiranje autocesta i cesta	2.355.094	2.428.321	2.500.985	2.586.604

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Prihodi od poreza na dobit

Projekcije prihoda od poreza na dobit za 2022. godinu slijede povijesni trend naplate iz 2021. godine, trenutačni trend naplate (1. tromjesečja 2022.), kao i makroekonomske pretpostavke za navedenu godinu. Uzimajući u obzir visoku razinu inflacije, koja će dovesti do značajnog porasta troškova poslovanja, očekivanja su da će u 2023. godini doći do smanjenja naplate prihoda od poreza na dobit, dok je u narednim godinama, 2024. i 2025. prateći pozitivne makroekonomske prognoze, očekivana ponovna uspostava pozitivnog trenda kretanja.

Prihodi od poreza na dobit u 2023. projicirani su u iznosu od 28,4 milijuna KM, što predstavlja pad od 3,3 % u odnosu na projekciju za 2022. godinu. U 2024. prihod od poreza na dobit očekuje se na razini od 29,3 milijuna KM, a 30,3 milijuna KM u 2025. godini, što predstavlja rast od 3,4 %.

U sljedećoj tablici navedeno je izvršenje prihoda od poreza na dobit za 2021. godinu, revidirane projekcije za 2022. godinu i projekcije za razdoblje 2023. - 2025. godina za Kanton Središnja Bosna.

¹⁰ Projekcije sadrže projekcije prihoda koje se temelje na neizravnim porezima, i procjene prihoda na temelju namjenske cestarine za izgradnju autocesta te izgradnju i održavanje ostalih cesta od 0,25 KM/l naftnih derivata, za Ravnateljstvo za ceste KSB.

Tablica 11: Prihodi od poreza na dobit u KM

Vrsta prihoda	Izvršenje 2021.	Projekcije			
		2022.	2023.	2024.	2025.
Porez na dobit	23.825.099	29.353.430	28.385.134	29.253.137	30.257.958

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Prihodi od poreza na dohodak

Stabilan rast prihoda od poreza dohodak¹¹, prateći pozitivna očekivanja na tržištu rada, kao i tekuće trendove naplate (1. tromjesečja 2022.) nastavlja se i u 2022. godini. Prateći makroekonomske prognoze s kojima su u korelaciji i u razdoblju 2023. - 2025. godina očekivan je nastavak rasta ovih prihoda.

Projekcije prihoda po osnovu poreza na dohodak u 2023. god. za **Kanton i općine Kantona** iznose 38,1 milijuna KM, što predstavlja rast od 5,3 % u odnosu na očekivanu razinu ovih prihoda u 2022. godini. U 2024. godini predviđa se rast će za 6,4 % te će iznositi 40,5 milijuna KM, a u 2025. godinu ovi prihodi se predviđaju u iznosu od 43,2 milijuna KM, odnosno uz međugodišnji rast od 6,6 %.

Projekcije prihoda od poreza na dohodak za **Kanton** u 2023. godini iznose 25,0 milijuna KM, što predstavlja rast od 5,3 % u odnosu na očekivanu razinu ovih prihoda u 2022. godini, porast ovih prihoda projiciran je i u narednim godinama, 6,4 % u 2024. i 6,6 % u 2025. godini, što iznosi 26,5 milijuna KM u 2024. te 28,3 milijuna u 2025. godini.

U slijedećoj tablici je navedeno Izvršenje prihoda od poreza na dohodak za 2021. godinu, revidirane projekcije za 2022. godinu i projekcije za razdoblje 2023. - 2025. godina za Kanton Središnja Bosna i općine Kantona¹².

Tablica 12: Prihodi od poreza na dohodak u KM

Vrsta prihoda	Izvršenje 2021.	Projekcije			
		2022.	2023.	2024.	2025.
Porez na dohodak u KSB	33.080.135	36.161.315	38.070.308	40.506.307	43.165.389
Kantonalni proračun	19.852.321	23.700.126	24.951.280	26.547.834	28.290.596
Općinski proračuni	13.227.814	12.461.189	13.119.028	13.958.474	14.874.793

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Prihodi od poreza na imovinu

Prihodi od poreza na imovinu, koji je trenutno reguliran kantonalnim zakonima i propisima jedinica lokalne samouprave, projicirani su u narednom razdoblju da će se zadržati na približno istoj razini. Očekuje se da će u razdoblju 2023.- 2025. ovi prihodi u prosjeku iznositi 1,1 milijuna KM.

Ostali prihodi od poreza

Obuhvaćaju sve ostale poreze koji se naplaćuju po kantonalnim propisima nakon implementacije Zakona o porezu na dohodak, a čine ih:

- Porezi na plaću i radnu snagu (zaostale uplate poreza)
- Domaći porezi na dobra i usluge (zaostale obveze na temelju poreza na promet dobara i usluga)
- Ostali porezi

Prihodi po osnovu poreza na plaće (zaostale uplate poreza), domaćih poreza na dobra i usluge (zaostale obveze na temelju poreza na promet dobara i usluga) i ostalih poreza za Kanton

¹¹ U "Službenim novinama FBiH", broj 48/21 objavljen je Pravilnik o primjeni Zakona o porezu na dohodak.

¹² Projicirani iznosi za proračune jedinica lokalne samouprave iskazani na osnovu minimalnog udjela, propisanog Zakonom o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14, 94/15 i 17/22). Kanton u skladu sa svojim propisima može vršiti raspodjelu većeg iznosa.

Središnja Bosna, iz godine u godinu bilježe značajan pad, projicirani su u iznosu od 0,05 mil. KM u 2023., 0,03 mil. KM 2024. i 0,01 mil. KM u 2025. godini.

4.2.2. Neporezni prihodi

Neporezni prihodi kantona uključuju:

- Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih tečajnih razlika (uključujući i vlastite prihode proračunskih korisnika)
- Naknade i pristojbe i prihodi od pružanja javnih usluga
- Novčane kazne (neporezne prirode)

Neporezni prihodi uglavnom ovise od realizacije planova rada pojedinih ministarstava i institucija, obzirom da u ovu kategoriju čine prihodi od pristojbi, naknada, prihoda pružanja javnih usluga (prihodi od vlastitih djelatnosti korisnika proračuna i vlastiti prihodi), naknada prema kantonalnim zakonima i drugim propisima.

Neporezni prihodi u 2023. godini projicirani su u iznosu od 17,2 milijuna KM, što predstavlja rast od 2,4 % u odnosu na projekciju za 2022. godinu. U 2024. godini rast će za 2,2 % te će iznositi 17,6 milijuna KM, dok se za 2025. godinu predviđaju u iznosu od 18,0 milijuna KM, odnosno uz međugodišnji rast od 2,0 %.

4.2.3. Ostali prihodi i primitci

Primljeni tekući transferi

Projekcije primljenih tekućih transfera u 2023. godini iznose 2,8 mil. KM, a čine ih primljeni tekući transferi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija, primljeni tekući transferi od ostalih razina vlasti, i donacije. U 2024. godini projekcije se kreću na razini od 3,0 milijuna KM, odnosno 3,1 milijuna KM u 2025. godini.

Primljeni kapitalni transferi

Primljeni kapitalni transferi u razdoblju 2023. – 2025. projicirani su u iznosu od 0,2 milijuna KM godišnje, a čine ih primljeni kapitalni transferi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija i kapitalni transferi od ostalih razina vlasti.

Kapitalni primitci

Kapitalni primitci u razdoblju 2023. – 2025. projicirani su u iznosu od 0,1 milijuna KM godišnje, a odnose se na Kapitalne primitke od prodaje stalnih sredstava.

Izvršenje prihoda za 2021., procjena za 2022. godinu i projekcije poreskih i neporeznih prihoda, primitaka i financiranja KSB za razdoblje 2023. – 2025. može se vidjeti u tablici ispod.

Tablica 13: Izvršenje prihoda za 2021., procjena za 2022. godinu i projekcije poreskih i neporeznih prihoda, primitaka i financiranja KSB za razdoblje 2023. – 2025., u KM

Ekonom. kod	Opis	Ostvareno 2021.	Procjena 2022.	Projekcije		
				2023.	2024.	2025.
	PRIHODI, PRIMICI I FINANCIRANJE	236.853.864	261.562.773	250.501.592	262.611.862	281.186.333
71	PRIHODI OD POREZA	193.832.713	218.981.914	230.126.092	241.645.062	259.765.133
711	Porezi na dobit pojedinaca i poduzeća	23.825.099	29.353.430	28.385.134	29.253.137	30.257.958
712	Doprinosi za socijalnu zaštitu	0	0	0	0	0
713	Porezi na plaću i radnu snagu (zaostale uplate poreza)	50.056	76.650	38.100	17.500	3.000
714	Porez na imovinu	1.010.080	1.153.855	1.132.400	1.149.500	1.179.200
715	Domaći porezi na dobra i usluge (zaostale obveze na temelju poreza na promet dobara i usluga)	32.000	41.154	14.600	10.000	4.100
716	Porez na dohodak	19.852.321	23.700.126	24.951.280	26.547.834	28.290.596
717	Prihodi od neizravnih poreza	149.062.149	164.655.894	175.604.054	184.666.711	200.030.017
719	Ostali porezi	1.008	805	524	380	262
72	NEPOREZNI PRIHODI	16.147.385	16.841.814	17.238.100	17.619.600	17.966.700
721	Prihodi od poduzetničkih aktivnosti i imovine i prihodi od pozitivnih tečajnih razlika	1.378.873	1.350.747	1.559.300	1.742.200	1.889.000
722	Naknade i pristojbe i prihodi od pružanja javnih usluga	10.922.385	11.413.068	11.523.700	11.592.600	11.647.000
723	Novčane kazne (neporezne prirode)	3.846.127	4.077.999	4.155.100	4.284.800	4.430.700
73	TEKUĆI TRANSFERI (TRANSFERI I DONACIJE)	25.539.359	24.820.840	2.824.500	3.011.400	3.090.600
731	Primljeni tekući transferi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	19.990	115.995	21.800	22.300	23.200
732	Primljeni tekući transferi od ostalih razina vlasti	25.481.348	24.675.211	2.671.500	2.836.500	2.902.000
733	Donacije	38.022	29.634	131.200	152.600	165.400
74	KAPITALNI TRANSFERI	202.868	210.044	214.300	226.900	245.700
741	Primljeni kapitalni transferi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	192.839	205.030	201.600	214.500	232.600
742	Kapitalni transferi od ostalih razina vlasti	10.029	5.015	12.700	12.400	13.100
77	PRIHODI PO OSNOVI ZAOSTALIH OBVEZA	1.530	1.328	3.000	2.500	2.000
777	Prihodi po osnovi zaostalih obveza	1.530	1.328	3.000	2.500	2.000
81	KAPITALNI PRIMICI	1.130.009	706.833	95.600	106.400	116.200
811	Kapitalni primici od prodaje stalnih sredstava	164.528	82.264	95.600	106.400	116.200
813	Primici od financijske imovine	100.004	84.900	0	0	0
814	Primici od dugoročnog zaduživanja	865.477	539.669	0	0	0
815	Primici od kratkoročnog zaduživanja	0	0	0	0	0

Prihodi od doprinosa

Prihodi od doprinosa za zdravstveno osiguranje za nadolazeće srednjoročno razdoblje projicirani su u skladu s očekivanim kretanjima na tržištu rada odnosno rastom zaposlenosti i plaća. Tako se ovi prihodi u 2023. projiciraju u iznosu od 122,4 milijuna KM, dok se u 2024. projiciraju u iznosu od 128,7 milijuna KM, a u 2025. godini u iznosu od 135,4 milijuna KM.

Tablica 14: Prihodi Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Središnja Bosna u KM

Vrsta prihoda	Projekcije			
	2022.	2023.	2024.	2025.
Doprinosi za zdravstveno osiguranje	117.021.570	122.415.481	128.722.106	135.420.922

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

Prihodi od doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti Službe za zapošljavanje Kantona Središnja Bosna u 2023. godini se projiciraju u iznosu od 11,6 milijuna KM, u 2024. u iznosu od 12,2 milijuna KM, a u 2025. godini u iznosu od 12,8 milijuna KM.

Tablica 15: Prihodi Službe za zapošljavanje Kantona Središnja Bosna u KM

Vrsta prihoda	Projekcije			
	2022.	2023.	2024.	2025.
Doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	11.092.556	11.611.719	12.176.637	12.774.300

Izvor: Sektor za poreznu politiku i javne prihode Federalnog ministarstva financija

4.3. Rizici ostvarenja projekcija prihoda

Srednjoročne projekcije javnih prihoda u Federaciji BiH slijede pozitivna makroekonomska očekivanja u kretanju onih agregata s kojima su u značajnoj korelaciji. Neke stavke, kako bi se očuvala fiskalna disciplina, već u osnovnom scenariju uključuju procijenjene učinke pojedinačnih visokih rizika za postizanje makroekonomskih prognoza.

Projekcije su usko povezane s pretpostavljenom brzinom oporavka gospodarstva u razdoblju nakon pandemije, ali i najnovijim negativnim kretanjima u Ukrajini, koja su utjecala na cjelokupno svjetsko gospodarstvo. S obzirom na krajnju nepredvidivost mogućih budućih šokova, posebno kada je riječ o ubrzanom rastu inflacije, moguće su znatne promjene konačnog ishoda makroekonomskih pretpostavki, kao i projekcije javnih prihoda.

Pretpostavljeni iznosi slijede važeće politike u području izravnog, neizravnog oporezivanja i doprinosa. Osim toga, značajno može utjecati na drugačiji ishod u naplati javnih prihoda: neplanirane izmjene poreznih politika, značajna odstupanja u kretanju koeficijenta raspodjele neizravnih poreznih prihoda između entiteta u odnosu na trenutno procijenjene, promjene u visini planirane otplate vanjskog duga, promjene u raspodjeli neizravnih poreznih prihoda za institucije BiH, rad porezne uprave te razvoj drugih događaja poput novih elementarnih nepogoda.

U skladu s tim, na taj način ukazujemo na potrebu iznimnog opreza u procesu planiranja proračuna. Svaki neplanirani događaj u nadolazećem srednjoročnom razdoblju može znatno utjecati na pretpostavljene iznose javnih prihoda, vjerojatno će dovesti do hitne revizije projekcija prihoda, uz redovite rokove utvrđene u proračunskom kalendaru.

4.4. Manjak/višak proračuna Kantona i općina Kantona

Važno je voditi računa o fiskalnom okviru koncipiranom Zakonom o proračunima u Federaciji BiH da razina prihoda mora biti jednak ili veći od razine ukupnih rashoda. S tim u vezi, sve razine vlasti trebaju voditi računa o deficitu.

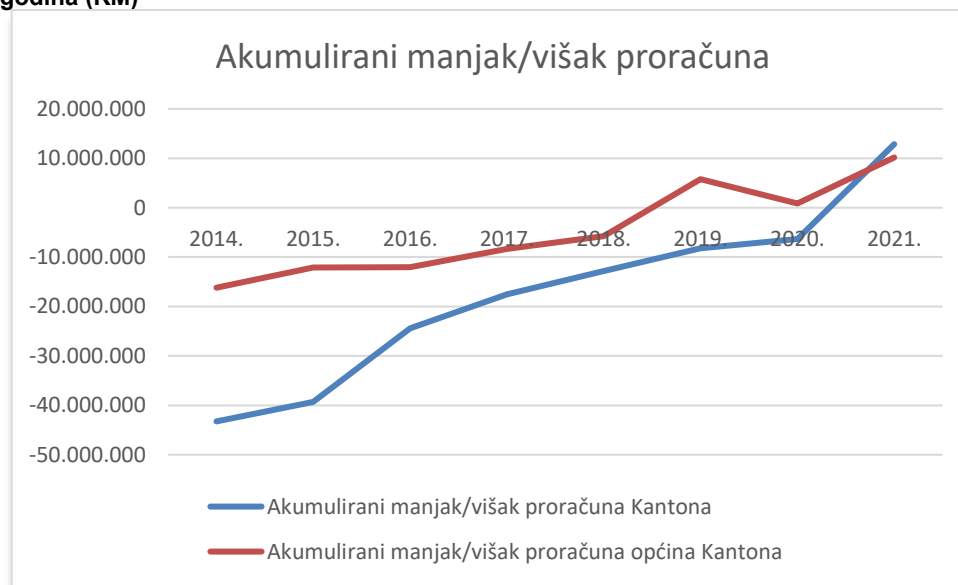
Na temelju ostvarene razine prihoda i primitaka (236.853.865 KM) i ostvarene razine rashoda i izdataka (217.629.762 KM) u izvršenju proračuna Kantona Središnja Bosna za 2021. godinu, ostvaren je višak prihoda nad rashodima (suficit) u iznosu od 19.224.103 KM. Ovakav financijski rezultat nastao je uglavnom zbog restriktivnije fiskalne politike Vlade na rashodovnoj strani proračuna.

Tablica 16: Manjak/višak proračuna Kantona i općina Kantona u razdoblju 2019. - 2021. godina (KM)

Godina	2019.	2020.	2021.
Kanton Središnja Bosna			
Prihodi	215.021.462	203.416.289	236.853.865
Rashodi	210.375.310	201.591.644	217.629.762
Deficit/suficit	4.646.152	1.824.645	19.224.103
Općine Kantona			
Prihodi	93.400.308	81.647.497	93.252.237
Rashodi	83.940.692	93.023.733	79.159.042
Deficit/suficit	9.459.616	-11.376.236	14.093.195
Ukupno Kanton i općine Kantona			
Prihodi	308.421.770	285.063.786	330.106.102
Rashodi	294.316.002	294.615.377	296.788.804
Deficit/suficit	14.105.768	-9.551.591	33.317.298

Odgovornom fiskalnom politikom Vlade, a prvenstveno Ministarstva financija, ostvareni suficiti u proteklih sedam godina doprinijeli su znatnom smanjenju akumuliranog manjka (deficita) proračuna, koji je u 2014. iznosio 43.256.875 KM, dok je u 2021. godini, po prvi put, ostvaren akumulirani višak (suficit) u iznosu od 12.852.063 KM¹³. Kretanje akumuliranog manjka i viška proračuna Kantona i općina Kantona od 2014. do 2021. godine, prikazano je u grafikonu ispod.

Grafikon 9: Akumulirani manjak/višak proračuna Kantona i općina Kantona u razdoblju 2014. - 2021. godina (KM)

¹³ Treba naglasiti da u ukupan iznos akumuliranog deficita proračuna nisu uključene obveze za izvršna Rješenja po pravosnažnim presudama iz prava iz radnih odnosa, koje se vode u izvanbilančnoj evidenciji, a koje s 31. 12. 2021. godine iznose 24.232.607 KM.

5. DUG U SREDNJOROČNOM RAZDOBLJU

5.1. Stanje i projekcije duga u Kantonu Središnja Bosna

Stanje i projekcije javnog duga su od izuzetne važnosti za kreiranje fiskalnih i razvojnih politika. Zaduživanje treba biti na realnim i održivim osnovama da bi se održala stabilnost fiskalnog sustava i osigurao osnovu za razvojne inicijative. Pregled stanja i projekcija javnog duga u ovom dokumentu se temelji na podacima s kojima raspolaže Ministarstvo financija.

Agencija za ocjenu kreditnog rejtinga Standard & Poor's u veljači 2022. godine, potvrdila je Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B sa stabilnim izgledima“. Agencija Moody's Investors Service, u kolovozu 2020. potvrdila je Bosni i Hercegovini suvereni kreditni rejting „B3 sa stabilnim izgledima“¹⁴.

Sukladno Zakonu o dugu, zaduživanju i jamstvima u Federaciji BiH (Službene novine FBiH, br: 86/07, 24/09, 44/10 i 30/16) kantoni se mogu dugoročno zadužiti ukoliko u vrijeme dugoročnoga zaduženja iznos servisiranja duga za ukupan unutarnji i vanjski dug i jamstva koji dopijeva u svakoj narednoj godini uključujući i servisiranje za predloženo novo zaduženje i sve zajmove za koje su izdana jamstva kantona ne prelazi 10 % prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. Servisiranje duga Kanton Središnja Bosna u 2022. godini za kredite i jamstva iznosi 1,7 % prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini, koji su u 2021. godini iznosili 235,7 mil. KM.

5.1.1. Nastanak kreditnog zaduženja i kreditni uvjeti

Kanton Središnja Bosna u 2014. godini zadužio u iznosu od 10 mil. KM za saniranje deficita kod konzorcija Intesa Sanpaolo i UniCredit banke, uz kamatnu stopu 6,5 % + šestomjesečni EURIBOR¹⁵ fluktuirajući na godišnjoj razini, rok otplate 84 mjeseca, uz grace razdoblje od 12 mjeseci i naknadu za obradu kredita od 0,75 % od iznosa kredita, jednokratno.

Ugovor o kreditu između Razvojna banka Federacije BiH i Kantona Središnja Bosna potpisan je 19. rujna 2015. godine u iznosu od 1,4 mil. KM, za financiranje projekta izgradnje regionalnog puta R443a: Kreševo – Lepenica, dionica Resnik (spoj s R443 Kreševo) – Volujak, duljine L = 1,6 km), na rok otplate od 84 mjeseca, grace razdobljem od 12 mjeseci i kamatom stopom od 4 %.¹⁶ Vlada Kantona je s Kantonalnim ravnateljstvom za ceste sklopila ugovor u kome je definirano da se Kanton zadužuje za cjelokupan iznos, od čega iznos glavnice od 600.000,00 KM, s pripadajućim kamatama i ostalim troškovima preuzima kao kreditnu obvezu Kantonalno ravnateljstvo za ceste.

Vlada Kantona Središnja Bosna zadužila se u rujnu i listopadu 2016. godine u iznosu od 12 mil. KM, za isplate prema izvansudskim nagodbama o podmirenju obveza iz izvršnih sudskih presuda, zaposlenicima u školstvu, oblasti unutarnjih poslova i pravosudnim institucijama te za naknade odvjetničkim kućama.

Ovaj kredit realiziran je kroz tri kreditna aranžmana i to:

- Intese SanPaolo banci d.d. u iznosu od 6 mil. KM, uz rok otplate od 60 mjeseci, grace razdoblje 12 mjeseci (uključen u rok otplate), kamatna stopa 3,57 % (EKS 3,74 %) na godišnjoj razini i naknada za obradu kredita 0,47 %.
- UniCredit banci d.d. u iznosu od 4 mil. KM, rok otplate 60 mjeseci, grace razdoblje 12 mjeseci (uključen u rok otplate), kamatna stopa 4,25 % (EKS 4,33 %) na godišnjoj razini i naknada za obradu kredita 0,20 %.
- UniCredit banci d.d. u iznosu od 2 mil. KM, rok otplate 72 mjeseca, grace razdoblje 12 mjeseci (uključen u rok otplate), kamatna stopa 4,20 % (EKS 4,26 %) na godišnjoj razini i naknada za obradu kredita 0,20 %.

¹⁴ „B“, „B3“, Spekulativna kreditna sposobnost, visok kreditni rizik.

¹⁵ Euribor (euro interbank offered rate) je referentna kamatna stopa koja se utvrđuje na europskom međubankarskom tržištu. Utvrđuje se dnevno kao prosječna stopa po kojoj reprezentativne banke međusobno daju u zajam neosigurana novčana sredstva. 6-mjesečni euribor je negativan i trenutačno iznosi -0.515 %.

¹⁶ Efektivna kamatna stopa iznosi 4,36 %, na dan donošenja Odluke o odobravanju kredita.

Sabor Kantona je na 29. sjednici održanoj 17. travnja 2018. donio Odluku o dugoročnom kreditnom zaduženju Kantona Središnja Bosna u iznosu od 12 mil. KM kod Razvojne banke Federacije Bosne i Hercegovine za sufinansiranje rekonstrukcije regionalnih putova. Projekti rekonstrukcije regionalnih putova Kantona Središnja Bosna mogu se vidjeti u tablici ispod.

Tablica 17: Projekti rekonstrukcije regionalnih putova Kantona Središnja Bosna, u KM

R.b.	Naziv projekta	Vrijedn. Investicije (KM)	Kredit Kantonalna direkcija (KM)	Kredit KSB (KM)	Ukupno (KM)
1	Izgradnja region. puta R439, Novi Travnik – Gornji Vakuf/Uskoplje dionica P Luka – Bistrica L= 12 km	6.000.000	2.000.000	4.000.000	6.000.000
2	Izgradnja region. puta R413a, Dolac – Han Bila – Ovnak, dionica Gostunj – Mosor – Guča Gora - Han Bila, L= 7 km	5.000.000	1.700.000	3.300.000	5.000.000
3	Rekonstrukcija R443: Kiseljak – Kreševo-Tarčin, dionica. km 2+500 – km 6+000, L=3,5 km.	2.500.000	850.000	1.650.000	2.500.000
4	Sanacija asfaltnog sloja na R437: Fojnica – Dusina, dionica Bakovići - Gojevići, L=3 km	700.000	200.000	500.000	700.000
5	Sanacija asfaltnog sloja na R438: Gromiljak – Fojnica, L=7 km.	1.000.000	350.000	650.000	1.000.000
6	Rekonstrukcija R413b: Gostilj – Dobretići – Jajce, dionica Veliki Do – Kuprešani, L=0,6 km+1,2 km =1,8 km	1.400.000	400.000	1.000.000	1.400.000
7	Rekonstrukcija R653: Kačuni – Lugovi – Moštre, dionica Lugovi L=500 m	500.000	200.000	300.000	500.000
8	Rekonstrukcija R654: Kačuni – Fojnica, dionica st. km 1+700 do km 3+400, L=1,5 km	900.000	300.000	600.000	900.000
	Ukupno: (36,3 km)	18.000.000	6.000.000	12.000.000	18.000.000

Uvjeti za kreditna sredstva Razvojne banke Federacije BiH su: rok otplate 12 godina, grace razdoblje do siječnja 2019. godine, kamatna stopa 2,5 % na godišnjoj razini i troškovi obrade kredita 0,3 %. Vrijeme amortizacije kapitalne investicije je 25 godina uz stopu amortizacije od 4 % godišnje.

Sabor Kantona je 29. listopada 2015. donio Odluku o prihvaćanju zaduženja prema ugovoru o zajmu između Bosne i Hercegovine i Europske banke za obnovu i razvoj, te Bosne i Hercegovine i Razvojne banke Vijeća Europe¹⁷, za projekt Izgradnja Regionalnog vodovoda „Plava voda“ u ukupnom iznosu od 7.700.000,00 EUR-a. Ukupno zaduženje sastojalo bi se od zaduženja u iznosu od 3.850.000,00 EUR-a na osnovu kredita Europske banke za obnovu i razvoj i zaduženja u iznosu od 3.850.000,00 EUR-a na osnovu kredita Razvojne banke Vijeća Europe.

Uvjeti za kreditna sredstva EBRD-a su: rok otplate 15 godina, grace razdoblje 3 godine, kamatna stopa 1 % + šestomjesečni EURIBOR, jednokratna provizija 1 % na iznos glavnice i provizija na neiskorišten raspoloživi iznos zajma 0,5 % godišnje.

Uvjeti za kreditna sredstva CEB-a su: rok otplate do 20 godina, grace razdoblje do 5 godina, kamatna stopa bit će fiksna, posebno za svaku tranšu povlačenja, a ovisit će o valuti plaćanja svake tranše kredita, o iznosu svake tranše, kao i razdoblju otplate.

Sudjelovanje pojedinih subjekata u povratu ukupnog kreditnog zaduženja, u iznosu od 22.000.000,00 EUR, je kako slijedi:

– Fond za zaštitu okoliša Federacije Bosne i Hercegovine	5.500.000,00 EUR ili 25,00 %
– Zeničko-dobojski kanton	3.850.000,00 EUR ili 17,50 %
– Grad Zenica / JKP	7.621.000,00 EUR ili 34,64 %
– Kanton Središnja Bosna	1.650.000,00 EUR ili 7,50 %
– Općina Novi Travnik / JKP	1.276.000,00 EUR ili 5,80 %
– Općina Vitez / JKP	757.000,00 EUR ili 3,44 %
– Općina Busovača / JKP	1.346.000,00 EUR ili 6,12 %
Ukupno	22.000.000,00 EUR ili 100,00 %.

Međusobna prava i obveze subjekata koji sudjeluju u povratu i krajnjih korisnika kreditnih sredstava uređuju se posebnim ugovorima.

¹⁷ Razvojna banka Vijeća Europe uplatila je 12. 1. 2022. godine prvu tranšu kredita u iznosu od 2,5 mil. KM, realizacija druge tranše kredita se očekuje do kraja 2023. godine.

5.1.2. Izdana jamstva

Kanton Središnja Bosna je 25. 3. 2009. godine izdao Jamstvo¹⁸ br. 01/09 općini Kiseljak na kredit u iznosu 4.995.149,00 EUR (9.769.662,27 KM, što čini 100 % iznosa kredita) za financiranje Projekta izgradnje vodovoda Fojnica – Kiseljak i kanalizacijskog kolektora Lepenica – Kiseljak. Kreditor je Bank AustriaCreditanstalt AG – Beč, rok otplate kredita je 12 godina uz grejs-razdoblje od 4,5 godina i kamatnu stopu od 0 %, a krajnji rok dospijeca garancije je 1. 1. 2024. godine. U svibnju 2020. godine Općina Kiseljak potpisala je s Federalnim ministarstvom financija Aneks 1 Ugovora o reprogramiranju plana otplate, kojim je otplatno razdoblje produljeno do 31. 10. 2025. a mirovanje u otplati glavnice je 2 godine, u razdoblju od 1. 1. 2020. do 31. 12. 2021. godine.

Sabor Kantona Središnja Bosna je na 31. sjednici održanoj 3. 7. 2018. godine, donio Odluku o davanju suglasnosti na Odluku o izdavanju jamstva Kantonalnom ravnateljstvu za ceste za osiguranje kredita kod Razvojne banke Federacije Bosne i Hercegovine namijenjenog za rekonstrukciju regionalne putne infrastrukture. Kredit je u iznosu 6 mil. KM, rok otplate 12 godina, grace razdoblje do siječnja 2019. godine, kamatna stopa 2,5 % na godišnjoj razini i troškovi obrade kredita 0,3 %. Vrijeme amortizacije kapitalne investicije je 25 godina uz stopu amortizacije od 4 % godišnje.

Vlada Kantona Središnja Bosna je 30. kolovoza 2018. godine, donijela Odluku o izdavanju Jamstva Kantonalnom zavodu za javno zdravstvo Kantona Središnja Bosna za osiguranje kredita kod Raiffeisen banke d.d. Sarajevo, namijenjen za rekonstrukciju i adaptaciju objekta za smještaj Zavoda za javno zdravstvo. Kredit je u iznosu 800.000 KM, rok otplate kredita je 10 godina, mjesečni iznos anuiteta 7.654,59 KM i kamatnu stopu od 2,81 % (EKS 2,88 %) godišnje, a zadnja rata dospijeva 30. 4. 2029. godine. Sabor Kantona Središnja Bosna je na 2. sjednici održanoj 22. 1. 2019. godine, dao suglasnost na Odluku Vlade o izdavanju jamstva, broj 01-02-696/2018 od 3. 9. 2018. godine.

5.1.3. Stanje i projekcije duga u razdoblju od 2021. do 2025. godine

Ukupan dug u Kantonu Središnja Bosna na dan 31. 12. 2021. godine iznosio je 24,4 mil. KM, koji se odnosi na unutarne dugoročne postojeće kredite (Konzorcij Intesa Sanpaolo i UniCredit banka, Razvojna banka Federacije BiH, UniCredit Bank, Europska banka za obnovu i razvoj i Razvojna banka Vijeća Europe) i ostale dugoročne obveze (Porsche Leasing d.o.o. Sarajevo - financijski leasing i Mes d.o.o. Zenica (za nabavu postrojenja za infektivni otpad).

Izdana jamstva i Obaveze za pravosnažne presude i izvršna Rješenja koja se vode izvanbilančno, nisu uključena u ukupno stanje zaduženosti, a ukupno iznose 35,2 mil. KM i predstavljaju potencijalne obveze Kantona.

31. 12. 2021. godine ukupni *dug općina Kantona* iznosio je 32,4 mil. KM, od čega na dugoročne obveze (kredite, zajmove i ostale dugoročne obveze) odnosi 31,8 mil. KM, a 0,6 mil. KM na dugoročna razgraničenja.

Stanje ukupnog (konsolidiranog) duga u Kantonu i općinama Kantona na dan 31. 12. 2021. godine je 56,8 mil. KM, od toga se na dugoročne obveze odnosi 56,2 mil. KM i 0,6 mil. KM na dugoročna razgraničenja.

Smanjenje ukupnog stanja duga Kantona Središnja Bosna u 2021. godini u odnosu na 2020. godinu posljedica je prvenstveno redovitog izmirenja obveza po postojećim kreditima u iznos od 2,2 mil. KM i raznih dugoročnih obveza (Porsche Leasing d.o.o. Sarajevo i Mes d.o.o. Zenica) u iznosu od 0,4 mil. KM.

---

¹⁸ Izdana jamstva nisu uključena u ukupno stanje zaduženosti, obzirom da ne predstavljaju dug Kantona, već potencijalni dug, koji će biti plaćen u slučaju neizmirenja obaveza od strane krajnjih korisnika.

Grafikon 10: Stanje duga i potencijalnih obveza Kantona Središnja Bosna u 2021. godini

Do kraja 2023. godine projicirano je povlačenje druge tranše kredita kod Razvojne banke Vijeća Europe za projekt Izgradnja Regionalnog vodovoda „Plava voda“ u ukupnom iznosu od 8,5 mil. EUR-a, a iznos od 7,1 mil. KM otpada na Kanton u povratu ukupnog kreditnog zaduženja.

U narednom trogodišnjem razdoblju projicirano je smanjenje zaduženja (stanja duga) Kantona, u 2023. godini projicirano je smanjenje zaduženosti za 6,6 % (1,8 mil. KM), u 2024. za 8,7 % (2,3 mil. KM) i u 2025. godini 10,8 % (2,6 mil. KM), u odnosu na prethodne godine.

Projekcije stanja duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2022. - 2025. godina, prikazane su u tablici ispod.

Tablica 18: Stanje i projekcije stanja duga Kantona Središnja Bosna u razdoblju 2021. - 2025. godina, u KM

Opis		Kreditor		Stanje	Plan	Projekcija	Projekcija	Projekcija
				2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Postojeći krediti, od čega	Unutarnji dugoročni	Konzorcij Intesa Sanpaolo i UniCredit banke - UniCredit Bank (5 mil. KM)	Glavnica	0	0	0	0	0
			Kamate i ostali troš.	0	0	0	0	0
		Konzorcij Int. Unic. - Intesa Sanpaolo (5 mil. KM)	Glavnica	1.249.992	0	0	0	0
			Kamate i ostali troš.	571.741	0	0	0	0
		Razvojna banka F BiH (1,4 mil. KM)	Glavnica	194.472	0	0	0	0
			Kamate i ostali troš.	3.560	0	0	0	0
		Intesa Sanpaolo Banka d.d. BiH (6 mil. KM)	Glavnica	0	0	0	0	0
			Kamate i ostali troš.	0	0	0	0	0
		UniCredit Bank (4 mil. KM)	Glavnica	0	0	0	0	0
			Kamate i ostali troš.	0	0	0	0	0
		UniCredit Bank (2 mil. KM)	Glavnica	333.333	0	0	0	0
			Kamate i ostali troš.	6.293	0	0	0	0
		Razvojna banka F BiH (12 mil. KM)	Glavnica	9.043.462	7.999.978	6.956.494	5.913.010	4.869.526
			Kamate i ostali troš.	989.628	775.513	587.485	425.079	289.226
		Europska banka za obnovu i razvoj (9,22 mil. KM)	Glavnica	9.199.258	9.064.337	8.551.125	7.614.179	6.345.149
			Kamate i ostali troš.	409.042	364.341	309.176	246.359	177.135
		Razvojna banka Vijeća Europe (9,22 mil. KM)	Glavnica	2.095.672	2.095.672	2.095.672	2.095.672	2.095.672
			Kamate i ostali troš.	101.534	96.190	85.502	74.815	64.127
Novi dug - projekcije	Unutarnji dugoročni	CEB - Razvojna banka Vijeća Europe (7,1 mil. KM)	Glavnica	0	7.125.284	7.125.284	7.125.284	7.125.284
			Kamate i ostali troš.	0	345.216	327.046	290.708	254.369
Ukupno glavnica				22.116.189	26.285.271	24.728.575	22.748.145	20.435.631
Ukupno kamate				2.081.797	1.581.259	1.309.209	1.036.961	784.857
Ukupno krediti				24.197.987	27.866.531	26.037.784	23.785.106	21.220.488
Ostale dugoročne obveze	Unutarnji dugoročni	Porsche Leasing d.o.o. Sarajevo - financijski leasing (2,177 mil. KM) Mes d.o.o. Zenica (za nabavu postrojenja za infektivni otpad; 0,424 mil. KM)		221.325	0	0	0	0
Ukupno krediti, ostale dugoročne obveze i kratkoročni dug				24.419.312	27.866.531	26.037.784	23.785.106	21.220.488
Izdana jamstva	Inozemni	Općina Kiseljak - Bank Austria Creditanstalt AG - Beč (9,769 mil. KM)	Glavnica	5.210.414	3.907.810	2.605.207	1.302.603	0
			Kamate i ostali troš.	28.375	5.863	0	0	0
	Unutarnji dugoročni	Kantonavno ravnateljstvo za ceste Kantona Središnja Bosna - Razvojna banka Federacije BiH (6 mil. KM)	Glavnica	4.521.748	4.000.012	3.478.276	2.956.540	2.434.804
			Kamate i ostali troš.	494.827	387.769	293.755	212.547	144.619
Zavod za javno zdravstvo Kantona Središnja Bosna - Raiffeisen BANK d.d. BiH (0,8 mil. KM)	Glavnica	609.934	534.910	457.751	378.396	296.782		
	Kamate i ostali troš.	66.475	50.297	36.255	24.409	14.822		
Drugo	Unutarnji	Obaveze za pravosnažne presude i izvršna Rješenja (izvanbilančna evidencija)	Glavnica	24.232.607	22.099.232	20.000.062	17.796.647	15.568.010
Ukupno potencijalne obveze				35.164.379	30.985.893	26.871.306	22.671.143	18.459.037

5.2. Servisiranje duga Kantona Središnja Bosna

Obveze po postojećim i novim kreditima Kantona Središnja Bosna dane su u tablici 19., a potencijalne obveze Kantona po jamstvima u tablici 20. Treba naglasiti, da ukupnim obvezama treba pridodati i obaveze za pravosnažne sudske presude i izvršna Rješenja iz radnih prava, koja s 31. 12. 2021. godinu samo za glavnicu iznose 24,2 mil. KM.

Tablica 19: Obveze Kantona Središnja Bosna po kreditima u razdoblju 2021. - 2025. godina, u KM

Opis	Kreditor		Plan		Projekcija		Projekcija	
			2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	
Postojeći dug	Konzorcij Intesa Sanpaolo i UniCredit banke - UniCredit Bank (5 mil. KM)	Glavnica	416.667	0	0	0	0	
		Kamata i ost. troš.	7.121	0	0	0	0	
	Konzorcij Int. Unic. - Intesa Sanpaolo (5 mil. KM)	Glavnica	416.696	0	0	0	0	
		Kamata i ost. troš.	5.002	0	0	0	0	
	Razvojna banka Federacije BiH (1,4 mil. KM)	Glavnica	233.328	194.472	0	0	0	
		Kamata i ost. troš.	12.829	3.560	0	0	0	
	Intesa Sanpaolo Banka d.d. BiH (6 mil. KM)	Glavnica	1.125.000	0	0	0	0	
		Kamata i ost. troš.	15.996	0	0	0	0	
	UniCredit Bank (4 mil. KM)	Glavnica	833.333	0	0	0	0	
		Kamata i ost. troš.	15.910	0	0	0	0	
	UniCredit Bank (2 mil. KM)	Glavnica	400.000	333.333	0	0	0	
		Kamata i ost. troš.	22.660	6.293	0	0	0	
	Razvojna banka Federacije BiH (12 mil. KM)	Glavnica	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484	1.043.484	
		Kamata i ost. troš.	240.202	214.115	188.028	162.405	135.854	
Europska banka za obnovu i razvoj (9,22 mil. KM)	Glavnica	9.671	134.921	513.212	936.946	1.269.030		
	Kamata i ost. troš.	47.493	44.701	55.165	62.816	69.224		
Razvojna banka Vijeća Europe (2,1 mil. KM)	Glavnica	0	0	0	0	0		
	Kamata i ost. troš.	0	5.344	10.688	10.688	10.688		
Projekcije novog duga	Razvojna banka Vijeća Europe (7,1 mil. KM)	Glavnica	0	0	0	0	0	
		Kamata i ost. troš.	0	0	18.169	36.338	36.338	
UKUPNO		Glavnica	4.478.179	1.706.210	1.556.696	1.980.430	2.312.514	
		Kamata i ost. troš.	367.214	274.012	272.050	272.248	252.104	
		Ukupno	4.845.392	1.980.222	1.828.747	2.252.678	2.564.618	

Tablica 20: Potencijalne obveze Kantona Središnja Bosna po izdanim jamstvima u razdoblju 2021. - 2025. godina, u KM

Opis	Kreditor		Plan		Projekcija		Projekcija	
			2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	
Jamstva	Općina Kiseljak - Bank Austria Creditanstalt AG - Beč (9,769 mil. KM)	Glavnica	0	1.302.603	1.302.603	1.302.603	1.302.603	
		Kamata i ost. troš.	39.396	22.512	5.863	0	0	
	Kantonalno ravnateljstvo za ceste Kantona Središnja Bosna - Razvojna banka Federacije BiH (6 mil. KM)	Glavnica	521.736	521.736	521.736	521.736	521.736	
		Kamata i ost. troš.	120.101	107.058	94.015	81.208	67.928	
	Zavod za javno zdravstvo Kantona Središnja Bosna - Raiffeisen BANK d.d. BiH (0,8 mil. KM)	Glavnica	72.947	75.023	77.159	79.355	81.614	
		Kamata i ost. troš.	18.254	16.178	14.042	11.846	9.587	
UKUPNO		Glavnica	594.683	1.899.363	1.901.498	1.903.695	1.905.954	
		Kamata i ost. troš.	177.752	145.748	113.919	93.053	77.515	
		Ukupno	772.435	2.045.111	2.015.418	1.996.748	1.983.468	